

KOM 2008 - stanoviská a postoje

Viktor Nižňanský

➤ Poplatok za rozvoj. Áno alebo nie?2
➤ Regulácia nájomného – horúci zemiak3
➤ Cestovný ruch3
➤ Platiť alebo neplatiť za záber pôdneho fondu ?6
➤ Združenie miest a obcí južného Slovenska, áno či nie?7
➤ Bátoryčka a Vtáčie údolie8
➤ Únia miest už nie je pre vládu povinným subjektom pripomienkovania legislatívy8
➤ Novela rozpočtových pravidiel zväzuje samosprávam ruky9
➤ Problémy malých obcí9
➤ Kto bude pracovať v slovenských zariadeniach cestovného ruchu ?	...10
➤ Pre mestá nie je navrhovaná novela zákona č. 583/2004 akceptovateľná11
➤ Starostovia bratislavských mestských častí predložia poslancom do parlamentu vlastný návrh zákona o Bratislave12
➤ Už vidno prvé prejavy spomalenia rastu produkcie13
➤ K návrhu spôsobu regulácie statickej dopravy v mestách a obciach na Slovensku14
➤ Výsledky kontroly v samospráve, ďalší dôvod na komunálnu reformu15
➤ Vzdelávanie volených predstaviteľov miest a obcí16
➤ Majetkoprávne usporiadanie v nedohľadne18
➤ Stanovisko k schválenej poslaneckej novele stavebného zákona20
➤ Koncepcia, alebo len aby sme v hanbe neostali21
➤ K súdnej kontrole súladu všeobecne záväzných nariadení s ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná a zákonmi22
➤ Školské autobusy23
➤ Útok na príjmy samospráv naberá na obrátkach24
➤ Fikcia o odstraňovaní regionálnych rozdielov25
➤ ZMOS chce zachovať optimálnu štruktúru stavebných úradov25
➤ J&T sa sťažuje, že mesto Vysoké Tatry predáva pozemky pod cenu26
➤ Financovanie sociálnych služieb27
➤ Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy, bude mať plošný dopad na rast mzdových nákladov miest28
➤ Akademická pôda vypracovala víziu a stratégiu rozvoja slovenskej spoločnosti29
➤ Zákon o sociálnych službách30
➤ Návrh financovania Bratislavy zo štátneho rozpočtu je zlý31

Stanoviská boli zverejnené v rámci projektu KOM na www.komunal.eu

Poplatok za rozvoj. Áno alebo nie?

Primátor mesta Bratislava prichádza s iniciatívnym návrhom zákona o miestnom poplatku za zaťaženie pozemných komunikácií na území obce. Zákon má, podľa dôvodovej správy, umožniť miestnym samosprávam, aby si na základe miestnych podmienok mohli regulovať takéto situácie, resp. má prispieť k tomu, že na základe takto vybranom poplatku získajú samosprávy prostriedky na sanovanie problémov s prehuštenou dopravou v určitých miestach a problémov s miestnou dopravou v slovenských mestách všeobecne. Návrh predpokladá, že stavebník bude zaťažený osobitným druhom miestneho poplatku. Poplatok by mal byť platený jednorazovo, pričom stanovenie podmienok, kto sa stane poplatníkom, obsahujú jednotlivé ustanovenia návrhu zákona. Spoplatnený by mal byť poplatník, ktorým je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej bolo, ako stavebníkovi, vydané právoplatné stavebné povolenie na stavbu, súčasťou ktorej sú odstavné a parkovacie stojiská v počte minimálne 10. Počet dopravných prostriedkov, ktoré budú v budúcnosti parkovať na týchto odstavných a parkovacích stojiskách totiž priamo zaťaží dopravu na danom mieste tak, ako je uvedené vyššie. Sadzba poplatku sa stanovuje na 10 000.- Sk za stojisko, pričom obec môže svojim nariadením sadzbu upraviť, resp. oslobodiť.

Opodstatnenosť riešiť problémy súvisiace s výrazným rozvojom väčšiny slovenských miest je nesporná. Rovnako je potrebné konštatovať, že poplatky, ktoré platia investori v súvislosti s rozvojom nie sú vo svete výnimkou. Takisto sú tiež príjmom miestnej samosprávy. Existencia zákona, ktorým sa zaväzujú investori prispievať na rozvoj infraštruktúry (technickej aj občianskej) je dôležitá aj ako proti korupčný nástroj, pretože stanovuje pre obe strany (mesto, investor) jasné pravidlá a nie je možné podmieňovať, najmä väčšie investičné zámery rôznymi sociálnymi programami mesta, ktoré často ad hoc presadzujú miestni poslanci. Čiže, so zámerom spoplatniť investorov, s výnimkou jasne špecifikovaných investícií, je možné iba súhlasiť. Otázka je, či takto postavený zákon je prechodným alebo koncovým riešením.

Prikláňame sa ku komplexnejšiemu riešeniu problematiky. Ako inšpirácia môže slúžiť obdobný zákon z provincie Ontário (Kanada). Podľa zákona platí miestny poplatok investor realizujúci výstavbu pri vydaní stavebného povolenia. Poplatok je určený na krytie kapitálových nákladov na vyvolané investície, súvisiace s dotýčnou stavbou, týkajúce sa zvýšených nárokov na služby, alebo rozšírenie infraštruktúry (dopravnej, sociálnej, technickej). Platiteľ poplatku presne vie koľko z celkovej sumy čo zaplatil sa použije na ten, ktorý účel. Od poplatkov sú oslobodené zo zákona (provincie) nemocnice, cirkevné stavby, poľnohospodárske stavby, rozšírenie priemyselných stavieb o menej ako 50% pôvodnej plochy. Zákon veľmi jasne špecifikuje limity platenia a použitia poplatky, pravidlá oprávnených nákladov a procesnú stránku zverejňovania miestnych nariadení, ktoré špecifikujú parametre uplatnenia poplatkov. Uzákonená je aj povinnosť verejnej diskusie k návrhu nariadenia, ktorým sa určuje použitie výnosu z poplatku a možného odvolania sa z dôvodu. Kľúčovým pravidlom je, že z výnosu poplatku možno financovať len tú časť nákladov, ktorá zodpovedá rastu dopytu po danej službe. Inými slovami nemožno zaťažiť nového investora nákladmi, ktoré by slúžili v prospech už existujúcich projektov, stavieb. Miestna vyhláška, nariadenie, reaguje na miestny program napr. rozvoja miestnej dopravy a špecifikuje ktoré programy, projekty, budú financované z výnosu poplatku. Špecifikuje tiež sadzby poplatkov na jednotlivé druhy stavieb na základe zonácie mesta. Vydaní nariadenia, vyhlášky, musí predchádzať kvantifikácia predpokladaného rozsahu výstavby, jej typ a lokalizácia, odhad zvýšených nákladov súvisiacich s realizáciou novej stavby, odhad kapitálových a prevádzkových nákladov infraštruktúra na poskytovanie danej služby. Na účel poplatku vytvára samospráva špeciálny rezervný fond, z ktorého je možné zdroje čerpať výhradne na krytie oprávnených výdavkov vymedzených rozvojových projektov. Samozrejme samospráva si

môže z takého fondu peniaze požičať, musí ich však vrátiť aj s úrokmi na úrovni stanovenej minimálnej sadzby alebo vyššie.

Teda. Poplatok určite, je to správna iniciatíva. Z dôvodu férovosti, transparentnosti a efektívnosti použitia výnosov je však potrebné pripraviť komplexnejšiu právnu úpravu. Iba tak dosiahneme jasné pravidlá vo vzťahu investor - správca územia.

Regulácia nájomného - horúci zemiak

Aj 18 rokov po zmene režimu existuje oblasť, v ktorej štát porušuje vlastnícke práva zaručené Ústavou SR. Ide o reguláciu nájomného v prípade bytov v reštituovaných objektoch. Štát si zákonom vynucuje u vlastníkov symbolické nájomné pre súčasných nájomníkov, a to bez náhrady. V podstate tak realizuje sociálnu politiku na náklady vlastníkov týchto objektov. V praxi tak vlastníci nemajú dostatočné príjmy z prenájmu ani na to, aby zabezpečili základnú údržbu svojho majetku, nehovoriac o možnosti zobrať si úver a investovať do rekonštrukcie bytových domov.

S návrhom riešenia prišli ministerstvá výstavby a spravodlivosti, ktoré navrhli postupnú dereguláciu nájomného a výstavbu náhradných bytov so štátnou podporou v réžii miestnych samospráv. Proti tomuto návrhu sa postavili nielen dotknutí nájomníci, ale aj rezort sociálnych vecí a predseda vlády. Miestna samospráva súhlasí iba v prípade úhrady nákladov zo štátneho rozpočtu. Vláda pripravený materiál zmietla zo stola, pričom k nemu neprebehla žiadna diskusia, ani sa nenaznačili alternatívne riešenia. Takéto konanie predlžuje súčasnú letargiu, skutočné riešenie sa opäť odkladá.

Môžeme diskutovať o technických detailoch riešenia navrhovaného ministerstvami výstavby a spravodlivosti, no v zásade bolo jeho smerovanie správne. Otázka sociálneho bývania by mala byť primárne riešená individuálne na úrovni každého občana či rodiny, až následne na miestnej a regionálnej úrovni. Štát by mal zasahovať iba v ojedinelých prípadoch, a to skôr adresne formou sociálnej pomoci, a vytvárať podmienky pre samosprávy aby sa s problémom sociálneho bývania vedeli vyrovnávať.

Vo svetle spomínaného je namieste pripomenúť si znenie článku 20, ods. 4 Ústavy SR: „Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.“ Rezorty si horúci zemiak deregulácie nájomného pohadzujú medzi sebou už hodnú chvíľu. v najnovšom pokuse sa ho centrálna vláda snažila posunúť samospráve. Premiér a celý kabinet by si mali uvedomiť, že odkladanie rozhodnutí zatiaľ žiadny problém vyriešiť nepomohlo. Čas sa neúprosne plynie a spolu s ním sa zvyšuje aj riziko súdnych sporov, v ktorých má Slovenské republiky voči vlastníkom reštituovaných nehnuteľností len malú šancu na úspech.

Cestovný ruch

Správy z posledného týždňa

.....svetové ekonomické fórum skonštatovalo, že príčinou nevýhody Slovenska v rozvoji cestovného ruchu aj oproti štátom V-4, Česko a Maďarsko sú slabá finančná podpora zo strany štátu, slabý marketing, ale vysoké ceny v hoteloch, v doprave a nízka miera bezpečnosti.

.... Slovensko si pohoršilo v rebríčku konkurencieschopnosti, najhoršie dopadlo v časti týkajúcej sa propagácie. Obsadilo zo 130 krajín 121.priečku.

.....ministerstvo hospodárstva o tomto probléme vie, ale vraj môže vynaložiť na cestovný ruch len toľko peňazí, koľko mu dovolí štátny rozpočet. Rozvoj cestovného ruchu najmä

v zakladaní združení na miestnej úrovni a v budovaní komplexných stredísk cestovného ruchu. Pričom sa rozhodlo, že cestovný ruch odstráni na vidieku nezamestnanosť.

.....prezident Zväzu hotelov a reštaurácií sa posťažoval na krátkodobé pobyty, 1,5 – 3 dni, hostí, na absenciu dobrých spoločných produktov, ktoré by „zdržali“ hostí na Slovensku, ale aj na nedostatok kvalifikovanej a kvalitnej pracovnej sily, ktorú nevieme na Slovensku zaplatiť. Ak vraj nebudeme konkurencieschopní, nebudeme mať produkty, nebudú kvalitní zamestnanci,...Ale kto má tie produkty vytvoriť?

.....niektorí slovenskí podnikatelia v cestovnom ruchu si v rozhlasovej debате vzdychli, aké majú zlé podmienky, keď dokonca musia plniť odvody do poisťovní za svojich zamestnancov. Otázkou je prečo by potom mali platiť odvody iní podnikatelia ?

Čo sú dôvody tohto „lamentovania“ okolo cestovného ruchu, ktorý mal byť už 18 rokov pilierom slovenského hospodárstva. Tých je asi viac, ale medzi ne určite patria:

- zlé podnikateľské zámery, ktoré sa neopierajú o súčasné možnosti a trendy rozvoja,
- postoj verejného sektora na všetkých úrovniach, ktorí si neplní dostatočne svoje úlohy v marketingu miest a regiónov, v cieľavedomej podpore infraštruktúry cestovného ruchu, v spolupráci so súkromným sektorom,
- stále víťazí neschopnosť verejného a súkromného sektora spolupracovať, dohodnúť sa, pripraviť a realizovať projekty európsky a svetovo konkurencieschopné, každý chce od toho druhého, aby to zariadil, aby sa postaral o prílev hostí a tržieb
- nedôvera, žabomyšie vojny, predstava, že sa dá hosť oklamať, vidina rýchleho zbohatnutia, nechota tvrdo dlhodobo drieť, neschopnosti udržať kvalitu a klientelu, sú často príčinou krachu zariadení.

Cestovný ruch sa, podľa odhadu Svetovej rady pre cestovanie a cestovný ruch (WTTC), podieľa na tvorbe celosvetového HDP 11%. V štátoch EÚ je to 13,5%, vo východnej a strednej Európe 7-8 % a na Slovensku v roku 2006 3%. Obrat z cestovného ruchu je tretí najvyšší po obchode s ropnými produktmi a automobilovom priemysle. O význame viacnásobného efektu z rozvoja cestovného ruchu niet pochýb. Je to sektor, ktorý má obrovský sociálny a ekonomický význam. Je to však sektor s obrovskou regionálnou diferenciáciou. Aj na Slovensku.

Porovnanie tržieb v ubytovacích zariadeniach podľa krajov (2000)

Kraj/okres	Tržby vrátane DPH (tis.Sk)	V tom		Priemerná cena spolu (Sk)	V tom		Tržby Sk/1obyv.
		domáci	zahraniční		domáci	Zahr.	
SR	4 609 018	1 995 254	2 613 773	440	295	706	857
Bratislavský	1 077 063	238 028	839 035	924	421	1 396	1 798
Trnavský	953 976	290 285	663 691	743	453	1 031	1 731
<i>v tom Piešťany</i>	<i>824 147</i>	<i>199 600</i>	<i>624 547</i>	<i>972</i>	<i>656</i>	<i>1 150</i>	<i>12 892</i>
Trenčiansky	223 876	119 967	103 909	317	227	589	370
Nitriansky	134 279	71 782	62 467	282	213	452	188
Žilinský	529 382	286 675	242 707	281	245	338	765
Banskobystrický	454 080	313 071	141 009	273	229	471	686
Prešovský	986 738	547 573	439 165	371	318	468	1 249
Košický	249 624	127 864	121 760	402	296	645	326

Zdroj : Krajská správa ŠÚ Trnava

Aké má možnosti obec riadiť alebo podporovať rozvoj turizmu?

Pre obec, ktorá chce podľa súčasných rámcových podmienok preferovať turizmus, je dôležité uvedomiť si, že základným predpokladom je vidieť veci reálne. Nemalo by sa stať, aby sa v oblasti, kde doteraz nebol žiadny turistický ruch, očakával masový turizmus ako v špecializovaných oblastiach. Na to chýbajú podmienky, ale aj ľudia. Pre obec však môže byť zmysluplné považovať turizmus za jednu z oblastí svojho vývoja, pretože mnohorakosť hospodárskych aktivít je vždy výhodou. Je však potrebné vždy mať na zreteli hospodárnosť a rentabilitu.

Možnosti rozvoja cestovného ruchu a jeho politiky na úrovni obcí podliehajú rámcovým podmienkam daným štátom. Existujú tri oblasti, o ktorých je možné povedať, že ich splnenie je v moci obce:

- rozvíjanie lokálnych koncepcií cestovného ruchu,
- ich realizácie v rámci právomocí obce,
- lokálny manažment.

Zásadou je, že podnety pre rozvoj turizmu by mali vychádzať z iniciatívy obce resp. jej obyvateľov a čo najmenej zo strany investorov a ich vplyvov zvonku. Obecné zastupiteľstvo by malo plniť úlohou koordinátora prípravy, organizátora a motivátora. Nositeľom procesu by však mali byť miestni obyvatelia a miestne podniky. Viac v publikácii „Hospodárska politika obcí“, ktorej vydanie pripravujeme.

Zo strany miestnych politikov je potrebné :

- realizovať dôsledne vízie a nebáť sa podporovať prioritu rozvoja mesta,
- vyberať si iba také zámery, ktoré prioritu rozvoja podporia
- komunikovať s podnikateľmi a najmä intenzívne komunikovať v rámci regiónu
- podporovať vzdelávanie vlastných zamestnancov, ale aj zamestnancov miestnych firiem.

A čo štát?

V rozvinutých turistických krajinách je nositeľom turistiky štát. Jednotlivá obec nemá na to, aby izolovane, samostatne bola nositeľom politiky cestovného ruchu. Skúsenosti ukazujú, že nie je cieľom orientovať politiku cestovného ruchu na jednu obec, na nejaký ostrovček v neturistickej oblasti. Existujú výnimky, napr. atraktívne mestá, vhodné ležiace, disponujúce nejakou turistickou špecializáciou. Významné príjmy z turizmu sa však poväčšine črtajú v obci len vtedy, keď sa nachádza v regióne cestovného ruchu.

Vo všeobecnosti je však potrebná regionálna organizácia cestovného ruchu, a teda nie miestne združenia, s dostatočne širokou ponukou tak, aby jednotlivé programy do seba zapadali, so zabezpečením dostatočného využitia infraštruktúry spoločného prieskumu trhu, analýzy trhu, spoločnej reklamy a prispôsobenia ponuky dopytu. Jedine v týchto širších súvislostiach sa môže jednotlivá obec realizovať. Spolupráca, spolourozhodovanie a spoluvytváranie cestovného ruchu na úrovni regionálneho spolku a realizovanie lokálnej politiky musia ísť ruka v ruku.

Na Slovensku sa už vystriedali generácie vlád, ktoré považovali cestovný ruch za jednu z najväčších devíz trvalého rozvoja a priorít Slovenska. Ani jedna nedokázala, okrem stoviek strán koncepcií, stratégií, do jeho rozvoja investovať. Ani tých smiešnych 100 mil. Sk na lepšiu propagáciu. Máme stovky nevyužitých termálnych zdrojov, vládou vyhlásené kúpeľné mestá sú iba spiace princezné, chátrajú nám desiatky historických objektov, ktoré by radi videli turisti pochádzajúci zo štátov, kde hrady a zámky nikdy nemali. Je však potrebné zmeniť rámcové podmienky:

- cieľavedome umiestňovať verejné zdroje (dotácie, podpory),
- upraviť financovanie miest a obcí tak, aby centrá kúpeľníctva, historické mestá a strediská cestovného ruchu (horské sídla) na prerozdelení verejných financií nestrácali. O tom by mohli hovoriť nielen Piešťany, Vysoké Tatry, Bratislava, ale aj Donovaly a iné obce,
- zaviesť daň z trhovej hodnoty nehnuteľností, ktoré zvýšia príjmy práve v centrách rozvoja cestovného ruchu

- prestať si myslieť, že cestovný ruch je odvetvie, ktoré vyrieši nezamestnanosť na vidieku.

Platiť alebo neplatiť za záber pôdneho fondu

Rada Združenia miest a obcí Slovenska (Rada ZMOS) nesúhlasí s návrhom novely zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, ktorý stanovuje platenie odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy. Ich zavedenie vraj obmedzí hospodársky a sociálny rozvoj miest a obcí a bude mať nepriaznivý dopad na ich rozpočty (platba poplatku, náklady v procese prípravného konania, prepracovávanie územných plánov). „Mestá a obce už majú spracované plány hospodársko-sociálneho rozvoja a územné plány, na základe ktorých pripravujú projekty s využitím finančných prostriedkov z fondov Európskej únie,“ uviedol predseda ZMOS Michal Sýkora. ZMOS navrhuje, aby platila súčasná právna úprava zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, ktorá vytvára dostatočné nástroje na reguláciu ochrany pôdneho fondu.

Na druhej strane „*poľnohospodárska loby*, ako uviedol Trend zo 14.februára 2008, *odôvodňuje potrebu platiť tým, že stratou poľnohospodárskej pôdy prichádza rezort o dotácie a od zavedenia platieb očakávajú ročne 750 miliónov korún. Zároveň, spolu s ministerskými úradníkmi opierať mýtus, že rozširovanie zastaveného územia na úkor ornej pôdy ohrozuje produkciu potravín*“. Zástupcovia poradenských spoločností a developerov, ako uviedol Trend, na jednej strane nevidia problém až tak zásadne „*je škoda nevyužívať existujúce zastavené územie (M. Varačka, Colliers)*, alebo usudzujú, že zavedenie poplatkov bude znamenať „*tlak na cenu a ovplyvní výber lokality*“ (P.Bečár Pinnacle).

Aj vlastníci pôdy by povedali svoje. Určite radšej obdržia príjem z dobre predanej pôdy ako almužnu čo dostávajú za prenájom pôdy našim „veľkostatkárom“.

Zrušenie odvodu za záber schválila predchádzajúca vláda ako motivačný nástroj najmä pre zahraničných investorov, ktorý budovali priemyselné parky a výrobné podniky mimo zastavané územie obce. Zavedením odvodov zdražie cena pôdy najmä na západe Slovenska, v regiónoch s najlepšou bonitou pôdy, ale aj v súčasnosti s najväčším tlakom na výstavbu. Navrhovaná výška odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely

Skupina BPEJ	podľa	Sk/m ²
1.		500,00
2.		400,00
3.		300,00
4.		200,00
5.		100,00
6.		50,00
7.		20,00

BPEJ - bonitovaná pôdna – ekologická jednotka
Zdroj : ministerstvo pôdohospodárstva

Platiť či neplatiť ?

Je logické, že každý chce výhodu pre seba. Platba za záber poľnohospodárskej pôdy ani zďaleka neobmedzí hospodársky a sociálny rozvoj miest a obcí, ako tvrdí Rada ZMOS. V mestách a obciach ležia rozsiahle pozemky neefektívne využívané a práve rozvoj miest do šírky a dĺžky spôsobuje väčšie prevádzkové náklady. Je len samozrejmé, že dnes developeri skupujú lacnú pôdu okolo miest a obcí a následne tlačia na zmenu územného plánu, namiesto drahšieho výkupu a postupného sceľovania pozemkov v intraviláne. Problémom je, mestá a obce až veľmi ochotne prispôbujú svoje územné plány požiadavkám investorov, bez ohľadu na to aké dopady bude mať takýto spôsob rozvoja na mesto a jeho obyvateľov. Rovnako nie je pravdou, že sa ohrozuje produkcia potravín,

ako tvrdia poľnohospodári a ministerstvo, stačí sa pozrieť na súčasné, ale aj predchádzajúce extenzívne využívanie poľnohospodárskej pôdy. A zvýšenie nájomného, resp. ceny novej nehnuteľnosti, čo proklamujú developeri, má tiež svoje hranice. Z hľadiska rozvoja mesta, ale aj obcí, nie je vhodná extenzívna zástavba katastra obce. Nielen z dôvodu ekonomiky prevádzky mesta, obce, ale aj z hľadiska životného prostredia. Preto je nevyhnutné, aby sa v prvom rade hľadali spôsoby ako využiť vnútorné rezervy, rezervy v zastavanom území a veľmi opatrne zvažovať expanziu na poľnohospodársku pôdu v okolí mesta, obce. Nástrojom na takúto reguláciu je územný plán. K nemu sa vyjadrujú aj štátni predstavitelia ochrany pôdy a životného prostredia. V okamžiku ak sa takýmto komplexným dokumentom preukáže, že rozvoj mesta, obce, si vyžaduje záber ďalšej plochy a odsúhlasí to nielen miestne zastupiteľstvo, ale aj štátne úrady, niet dôvodu platiť odvody za záber takejto pôdy. Práve pri prerokovávaní územného plánu je preto potrebné, aby boli dostatočné argumenty na rozširovanie zastavaného územia, aby boli porovnané alternatívy intenzifikácie a prestavby. Nie všetci zvolení predstavitelia občanov si dostatočne uvedomujú, že rozširovanie mesta má tiež svoje náklady, ktoré sa prejavujú v prevádzkových nákladoch mesta, obce (ceny, odmeny, údržba mesta, hromadná doprava, odpad,.....) a tie navyše náklady daň z nehnuteľností určite nepokryje. Preto je potrebné dbať v územnom plánovaní podstatne viac na ekonomiku rozvoja a prevádzky mesta a najmä nepodliehať investorom, ktorí skupujú pôdu a snažia sa zmeniť územný plán. Často si mestá neuvedomujú, že priskorým otváraním nových lokalít a zmenami územného plánu strácajú nástroj napríklad na reguláciu ceny bytov v katastri. Územný plán sa má prehodnotiť ak sa zmenili zásadne východiská. Skupovanie pôdy mimo plôch určených na rozvoj v územnom pláne určite zmenou východísk nie je.

Združenie miest a obcí južného Slovenska, áno či nie?

Iniciatíva bývalého ministra Zsolta Simona zriadiť nové regionálne združenie miest a obcí južného Slovenska, ktoré bude obhajovať špecifické záujmy juhu, má vraj už 50 potencionálnych členov. Všetkým je jasné, že je v právomoci zastupiteľstiev obcí a miest aby sa rozhodli ako a s kým sa budú združovať. Združovanie sa má význam vtedy ak vďaka nemu získajú jednotlivé obce výhody, benefit. Môže to byť rozvojový program alebo efektívnejšia verejná správa alebo kvalitnejšie služby pre občana. Efekty dosiahnu najmä vtedy, ak majú na realizáciu zámerov, projektov, v rukách čo najviac nástrojov. Slovensko bolo historicky členené na 17-21 prirodzených regiónov (stolíc, žúp). Našou snahou po roku 1998 bolo aspoň sčasti upraviť územné členenie tak, aby sme sa vrátili k tejto stáročnej tradícii. Dôvod bol prostý. Dalo sa očakávať, že v prirodzených regiónoch budú obce a mestá lepšie komunikovať a snažiť sa riešiť nad obecné problémy v prospech všetkých obyvateľov regiónu. Nepodarilo sa to, napriek podpore 70% regionálnych združení ZMOS a Slovensko je administratívne rozdelené na osem krajov, ku ktorým, okrem dosadzovaných štátnych úradníkov, nikto nič necíti a ani spolupráca v rámci nich nefunguje. Už vtedy sme deklarovali, že toto zlé rozhodnutie bude stále evokovať snahy na zmenu hraníc. Diskusia o novom zákona o hlavnom meste Bratislava, ale aj iniciatíva Zsolta Simona, sú toho dôkazom.

Na rozdiel od snahy vytvoriť územnosprávne celky na báze prirodzených regiónov, so všetkými právomocami a zodpovednosťou, je iniciatíva vytvoriť združenie na obhajobu záujmov juhu Slovenska veľmi zlým riešením. Je len škoda, že od roku 1992 sme sa neustále stretávali s neochotou niektorých predstaviteľov strán súčasnej maďarskej koalície akceptovať napríklad župný variant. Aj to prispelo k ponechaniu súčasného nevhodného členenia a problémom z toho vznikajúcich.

Navrhované združenie nebude mať žiadny vplyv na rozvoj územia. Určite neovplyvní centrálnu vládu na rozumnejšie umiestňovanie verejných investícií v kompetencií štátu a takisto neovplyvní rozhodovanie regionálnych parlamentov pri umiestňovaní verejných investícií v kompetencií krajskej samosprávy. Navyše, namiesto zjednodušovania

súčasného stavu, napríklad zlučovaním obcí do väčších územnosprávnych jednotiek a budovaní silných miestnych centier osídlenia, sa chaos pre občana, ale aj volené orgány obcí, ešte zväčší. Občan bude raz občanom obce, v inej kompetencii občanom mikroregiónu, v inej spoločného obecného úradu, v ďalšej bude občanom kraja a v ďalšej občanom Slovenska. A najnovšia iniciatíva z neho urobí občana združenia obcí a miest južného Slovenska. Tadiaľto cesta určite nevedie.

Bátoryčka a Vtáče údolie

Každý človek, každá rodina, obec, región, ale aj štát a nakoniec aj Európa potrebujú svoje vízie. Bez nich nie je život výzvou, ale trestom božím. Naše dlhodobé skúšané regióny juhovýchodného Slovenska, ale aj východného Poľska, západnej Ukrajiny a severovýchodného Maďarska, si takéto vízie, najmä reálne a pravdivé zaslúžia dvojnásobne. Bez nich a bez ich realizácie sa ťažko podarí zastaviť ich úpadok. Z tohto pohľadu nie je možné inak, ako privítať zámer realizovať projekt „Vtáče údolie“ neďaleko Humenného. Z hľadiska rozlohy, ale aj predstáv návštevnosti a návratnosti ide o neľahký zámer a až ďalšie etapy prípravy ukážu do akej miery je realistický.

Pri obdobných projektoch sa takmer pravidelne diskutuje otázka dopadov na životné prostredie. Posúdenie environmentálnych dopadov určite na to dostatočne odpovie a určite je možné nájsť riešenie, aby neprišlo k negatívnym dopadom na chránené územie. Teda ani tu problém nevidím.

Čo ma však prekvapilo sú náplne tzv. tematických parkov. Nie je prvý raz čo sa niekto pokúša implantovať do prostredia témy, ktoré s nim vôbec nesúvisia. Stačí si pripomenúť myšlienku komplexnej prestavby Devína na zábavné centrum plné atraktivít, ktoré tam nikdy neexistovali. Neujala sa. Projekt cestovného ruchu, ak má byť dlhodobou udržateľný by mal byť autentický a pravdivý. Ak teda tematické parky, tak by sa mali skôr odvíjať od stáročnej histórie Zemplína a Šariša. Implantovať Sissi a ba čo viac Alžbetu Báhory do regiónu Humenné sa mi zdá minimálne prehnané. Bátoryčka patrí regiónu okolo Čachtíc. Tu bude jej príbeh skutočný, realistický a nie marketingová bublina pre nezorientovaných zahraničných turistov. Určite by celému projektu prospelo, keby návštevníci Vtáčieho údolia skôr zažili významné historické obdobia oboch regiónov, ktoré zanechali svoje stopy aj v mestách a obciach, ktoré majú byť cieľom fakultatívnych výletov.

Únia miest už nie je pre vládu povinným subjektom pripomienkovania legislatívy

V návrhu zmien a doplnkov Legislatívnych pravidiel vlády SR vláda schválila, že súčasťou pripomienkovacieho procesu sú z prostredia samosprávy vyššie územné celky, ZMOS, hlavné mesto Bratislava a krajské mestá. S ostatnými subjektmi môže byť návrh pripomienkovaný, „ak tak určí vláda“ (čl.9, ods.2 písm. g).

Únia miest Slovenska od svojho vzniku v roku 1992 výrazne prispela k diskusii o súčasnej podobe územnej samosprávy na Slovensku. Podstatne intenzívnejšie sa zasadzovala za decentralizáciu štátu a predkladala konkrétne návrhy riešenia ako tie inštitúcie, ktoré môžu dnes legislatívu, podľa rozhodnutia súčasnej vlády, pripomienkovať. Z iniciatív Únie miest, ktorá zabezpečovala aj ich financovanie, stačí pripomenúť jediný na Slovensku vypracovaný komplexný návrh na zmenu územnosprávneho usporiadania Slovenska alebo štúdie a analýzy pre fiskálnu decentralizáciu, z ktorej sa dnes radujú všetky mestá, obce, ale aj VÚC na Slovensku.

Únia iste spravila chybu v tom, že nereagovala na pripomienkové konanie, ale napriek tomu za pozornosť stoja v súvislosti s rozhodnutím vlády prinajmenšom tri fakty:

1. Pôvodný návrh ministerstva spravodlivosti vôbec neuvažoval, že by sa mala územná samospráva vyjadrovať k predkladanej legislatíve a to napriek tomu, že takmer každý

zákon sa realizuje na území miest a v rámci decentralizovaného štátu sa aj územnej samosprávy dotýka. Vyššie uvedené subjekty sa tam dostali až po vznesení pripomienok, napriek tomu, že ani neboli oslovené.

2. Postoj súčasného splnomocnenca vlády pre územnú samosprávu, ktorý nenavrhol Úniu miest zaradiť do zoznamu, čiže je pravdepodobne splnomocnencom iba časti územnej samosprávy
3. Postoj ostatným združením a samosprávnym orgánom, ktoré asi nepovažujú Úniu miest za partnera, napriek tomu, že profitujú aj z jej činnosti a nezasadili sa za jej zaradenie do zoznamu. Iste nebola to ich povinnosť, ale morálne by to bolo. Ak tak neučinili a nepodporia ani dodatočne zaradenie Únie miest do zoznamu, dávam si otázku: „prečo by mala Únia presadzovať a podporovať napríklad predstavy ZMOS v agendách, ktoré smerujú proti záujmom miest Slovenska?“

Novela rozpočtových pravidiel zväzuje samosprávam ruky

Novela zákona na jednej strane prispieva k zvýšeniu celkovej finančnej disciplíny verejnej správy, no na strane druhej zasahuje do autonómie územnej samosprávy a snaží sa obmedziť jej možnosti najmä čo sa týka úverového financovania rozvojových potrieb.

V dôvodovej správe k návrhu ministerstvo financií sa konštatuje :

„Účelom novelizácie ... je skvalitnenie regulačného rámca rozpočtov územnej samosprávy ako stabilizačnej súčasti rozpočtu verejnej správy.“

V podstate však ide o priškrtenie výdavkov a deficitu samospráv, aby mala centrálna vláda viac pod kontrolou vývoj rozpočtu verejnej správy, ktorého sú obce a VÚC po fiškálnej decentralizácii nezanedbateľnou súčasťou.

V prípade, že vláda a parlament schváli novelu zákona v nezmenenej podobe, do platnosti by mali vstúpiť zmeny v januári 2009, s výnimkou bodov týkajúcich sa zaradenia záväzkov z obchodného styku do dlhu obce, vylúčenia niektorých príjmov zo základu pre výpočet výšky dlhu a zníženia limitu výšky ročných splátok záväzkov, ktoré by mali nadobudnúť účinnosť v januári 2012. Ministerstvo posun termínu zdôvodňuje vytvorením dostatočného časového priestoru pre samosprávy pripraviť sa na nové pravidlá. Aké veľkorysé a pozorné.

Problémy malých obcí

„Ľudia z dedín banskobystrického regiónu odchádzajú, na rozvoj obcí nie sú peniaze. Chýbajú vodovody a kanalizácia. Región je na chvoste platových štatistík a má aj najviac ľudí bez práce. Pociťujú to aj starostovia obcí. Ľahšie prežiť a získať na niektoré projekty financie pomáhajú dedinám eurofondy. Dediny a obce sa spájajú do mikroregiónov“.

„ V rámci podpory určenej na rozvoj vidieka existuje podľa vedenia ZMOS nepomer finančnej pomoci poskytovanej pôdohospodárskemu sektoru a samotným obciam v neprospech obcí. "Mimo tzv. kohéznych pólov rastu sa nachádza až 1918 obcí. Tieto obce nemôžu čerpať prostriedky z Regionálneho operačného programu. Zostáva im tak iba možnosť čerpať finančnú pomoc z Programu rozvoja vidieka. Z tohto programu bude podporených podľa jeho odhadov len 400 až 600 obcí. Pokiaľ sa nezlepšia možnosti finančnej podpory pre v súčasnosti znevýhodnené obce, môže dôjsť k prehlbovaniu zaostávania obcí s počtom obyvateľov pod 2000.

To si iba dva z mnohých citátov poukazujúce na problémy malých obcí. Je iba logické, že ani dotácie z eurofondov nevyriešia problém, ktorý je omnoho hlbší. Všetky domáce, ale aj zahraničné, analýzy ekonomiky miest a obcí ukazujú na to, že obce pod 3000 obyvateľov majú permanentné problémy s poskytovaním dostatku kvalitných služieb. Meniace sa rámcové podmienky a tu je potrebné zvýrazniť najmä predpovede demografického vývoja, budú tlak na malé obce zvyšovať. Súčasná vláda nechce otvárať tému plošne, odložila

riešenia na neurčito, ale mnohými svojimi krokmi (póly rastu, optimalizácia siete škôl, eurofondy iba pre školy s viac ako 200 žiakmi,...) tlak na malé obce ešte zvyšuje.

V štátoch, ktorým radi hovoríme „vyspelé“, prišli už dávno na to, že väčšie obce majú väčšiu šancu poskytovať občanom kvalitnejšie služby. Asi preto sú aj „vyspelé“. V Európe existuje silná tradícia spájania obcí. V niektorých štátoch zo zákona (bez diskusie na miestnej úrovni) v iných po diskusii a miestnom referende (Švajčiarsko).

Príklady výsledkov zlučovania

	Počet obcí pred zlúčením	Počet obcí po zlúčení	Rok zlúčenia	% redukcie
Rakúsko	3 500	2 301	1970	34
Dánsko*	1 391	275	1969	80
SRN (staré krajiny)	24 000	8 512	1968	65
Holandsko	1 050	636	1950	39
Nórsko	744	435	1958	42
Švédsko	2 500	288	1950	88

Zdroj : Správa v rámci projektu FDI – CEE

V štátoch ako Dánsko, Švédsko, Fínsko, Nórsko, ale aj spomínané Švajčiarsko diskusia a návrhy na ďalšiu redukciu pokračujú. A Dánsko od roku 2007 pokračuje v znižovaní počtu obcí na výsledných 100. Je len zrejmé, že obce pod 2000 obyvateľov nemajú žiadne problémy. Takmer totiž, až na niektoré geograficky zdôvodnené výnimky, neexistujú..

Nedostatok kvalitných dostupných služieb sa bude na vidieku zvyšovať paralelne s odchodom mladých ľudí. Sú to spojené nádoby. Rozhodnutie majú v rukách vlády. Tá centrálna vo vytvorení predpokladov k tomu, aby spájaním obcí nikto neprehral,. Na realizáciu tejto nevyhnutnosti treba mať guráž a riskovať prípadný piskot na sneme ZMOS. Ale riešiť problém v rámci súčasnej legislatívy môžu aj vlády lokálne Ak je úlohou miestnej samosprávy poskytovať občanom, daňovým poplatníkom služby, musí hľadať riešenie. A ak to nejde vlastnými silami, tak aj za cenu spájania sa. Na otvorenie diskusie je však tiež potrebná odvaha. Je to však určite lepší prístup ako neustály plač nad nespravodlivosťou iných, ktorý naopak práve preto že chcú byť spravodliví nemôžu vyhovieť požiadavkám malých obcí.

Kto bude pracovať v slovenských zariadeniach cestovného ruchu ?

Slovensko a jeho každá doterajšia vláda deklarovala, že cestovný ruch má byť jedným z prioritných hospodárskych odvetví na Slovensku. Už roky sa píše koncepcie, stratégie, diskutuje sa o tom či majú byť a ako majú byť financované združenia cestovného ruchu a o mnohých ďalších nepodstatných záležitostiach. V iných štátoch menej teoretizujú a viac realizujú.

Kým si to u nás vydiskutujeme vznikne nový problém, ktorí riešia naši susedi a v cestovnom ruchu omnoho skúsenejší Rakúšania. Niet kvalifikovanej pracovnej sily. Podľa prezidenta Rakúskeho hotelierskeho zväzu nevedeli v lete 2007 obsadiť 7000 pracovných miest, ktoré vytvorili nové investície. A tak začína hľadať 696 zamestnávateľov spolupracovníkov najmä v štátoch bývalého východného bloku. Vráťane Slovenska. A nie sú to pracovné podmienky hocikaké. Ponuka obsahuje aj poistenie, nemocenské dávky, materské dávky, invalidný dôchodok,.....Stačí mať gastronomické vzdelanie, ako uviedol Centropolitan 3.apríla 2008.

A teraz späť na Slovensko. Čoraz častejšie prichádzajú investori, developeri a chcú investovať do cestovného ruchu. Najlepšie tam, kde má cestovný ruch svoju históriu. Všetci by najradšej hotely, najlepšie 4 – 5 hviezdikové, wellness s ročnou návštevnosťou 400 000 klientov, a mnohé ďalšie veľkorysé námety. Často týmto zámerom chýba akákoľvek analýza rentability, pričom všetci očakávajú návratnosť za 5-7 rokov. V poriadku čakať môžu a v zásade je to ich problém, ak ich ani trochu nevystrašia existujúce poloprázdne hotely. Čo

však považujem za problém väčší je, že sa mnohí z nich vôbec nezaoberajú otázkou kto tam bude pracovať a kde bude bývať. V regiónoch, kde cestovný ruch vyššej kvality má akú – takú šancu už dnes trpia nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily a konkurencia aj napríklad rakúskej ponuky je veľká. Rovnako nájsť vhodné ubytovanie v cene zodpovedajúcej zárobku v centrách cestovného ruchu začína byť ďalšou bariérou.

A že v zariadeniach očakávaného vysokého štandardu nemôže pracovať hocikto sa nemusí presvedčať. Sami sme z času na čas hosťami.

Pre mestá nie je navrhovaná novela zákona č. 583/2004 akceptovateľná

Rozumieme a podporujeme snahu centrálnej vlády o zavedenie prísnejších pravidiel fiškálnej disciplíny, zvolený spôsob ktorý obmedzuje finančnú autonómiu samospráv však nepovažujeme za korektný a férový.

Do štátneho rozpočtu v roku 2006 (Všetky ďalšie údaje vychádzajú zo Záverečného účtu verejnej správy za rok 2006) plynulo necelých 55% príjmov rozpočtu verejnej správy, pričom do rozpočtov obcí viac ako 14% celkových príjmov a do rozpočtov VÚC 4,5% celkových príjmov. Po očistení o granty a transfery, ktoré nie sú vlastnými príjmami samospráv, obce stále dosahujú podiel na celkových príjmoch verejnej správy 9,5% a VÚC 2,6%. Obdobne je to v oblasti výdavkov, kde štátny rozpočet dosahuje podiel 57,7% na celkových výdavkoch verejnej správy, obce necelých 14% a VÚC 4,1%.

V prípade deficitu a dlhu však postavenie obcí a VÚC doposiaľ nezodpovedá ich postaveniu v oblasti príjmov a výdavkov. Obce tvoria 8,6% podiel na celkovej tvorbe deficitu verejnej správy, v prípade VÚC je to ani nie 0,1%, kým deficit štátneho rozpočtu predstavuje 92,5% podiel na deficite verejnej správy. V prípade verejného dlhu je disproporcia podobná, keď dlh obcí dosahuje podiel na celkovom verejnom dlhu 4,6%, dlh VÚC 0,7%, kým štátny dlh až 92,2%.

V tejto situácii považujeme za neadekvátne ďalšie obmedzovanie finančnej slobody samospráv a vyzývame vládu aby prijala iné opatrenia na stabilizáciu vývoja deficitu a dlhu verejných financií. V záujme pozitívne prispieť do tejto diskusie prichádzame s vlastným návrhom, ktorý by mal lepšie odrážať súčasné finančné postavenie samospráv v rámci rozpočtu verejnej správy, a zároveň zaviesť logiku do určovania finančných limitov pre samosprávy.

V súčasne zákone a v predkladanej novele vidíme 3 problematické miesta:

1. Viazanie limitu celkového dlhu a jeho splátok v bežnom roku na príjmy predchádzajúceho roka

Maastrichtské kritériá definujú maximálnu hranicu deficitu a dlhu vo vzťahu k HDP (3%, 60%). Keďže podiely deficitu a dlhu obcí na HDP sú príliš malé, zákonom sa stanovili príjmy predchádzajúceho roka ako referenčná báza na limitovanie úrovne dlhu samospráv. Nakoľko ich bežné rozpočty musia byť podľa zákona vyrovnané, deficit je tvorený len investíciami financovanými väčšinou na dlh. Limitovanie úrovne dlhu a maximálnej úrovne jeho splátok sa preto javí ako postačujúce.

Úroveň 60% pre celkovú zadlženosť samospráv je však absolútne nepostačujúca a navyše nezohľadňuje ani žiadnu logiku. Rovnako je to s limitom 20% na splátky dlhu samospráv vo vzťahu k ich príjmom. Pre porovnanie, zadlženosť štátu v roku 2006 predstavovala takmer 150% jeho príjmov, pričom splátky dlhu dosiahli 8,5% príjmov štátneho rozpočtu. Znamená to, že náklady na financovanie štátneho dlhu predstavovali 5,7%.

Ak by mal štát dosahovať maximálnu alikvotnú (na základe podielu na celkových príjmoch verejnej správy) časť maastrichtského dlhu, jeho zadlženie by mohlo stúpnuť až na 173% príjmov. Alikvotná časť dlhu pre obce by znamenala limit zadlženia 167% ich

príjmov a v prípade VÚC by to predstavovalo 160%. Tieto úrovne zadlženosti môžu samosprávy dosahovať aj bez toho, aby sa upravoval maximálny limit výdavkov určených na financovanie ich dlhu. Ten v súčasnosti predstavuje 25% príjmov predchádzajúceho roka, no i navrhované zníženie na 15% by postačovalo na obsluhu uvádzaných úrovní dlhu.

2. Zúženie základne príjmov o granty a transfery pre výpočet týchto ukazovateľov

Keďže značná časť príjmov samospráv nepochádza z vlastných zdrojov, tento návrh sa zakladá na racionálnej úvahe a je možné s ním s určitou modifikáciou súhlasiť. Navrhujeme vylúčiť neopakované jednorazové príjmy, akými sú účelové dotácie (vrátane prostriedkov EÚ a spolufinancovania k nim), avšak transfery zabezpečujúce prenesený výkon štátnej správy navrhujeme ponechať v základni pre výpočet limitov zadlženosti. Dôvodom je ich opakovaný charakter, ako aj fakt že z ich realizácie vyplývajú pre samosprávu aj nároky na investičnú činnosť (priestory a vybavenie pre výkon agendy). V prípade úplného vylúčenia grantov a transferov, tak ako to navrhuje ministerstvo financií, by alikvotná časť dlhu pre obce i VÚC predstavovala 170% z ich príjmov (očistených o granty a transfery).

3. Rozšírenie definície dlhu o záväzky z obchodného styku s lehotou splatnosti viac ako 3 roky

Množstvo obchodných zmlúv je uzatváraných na dobu dlhšiu ako 3 roky, pričom sa nevyhnutne nemusí jednať o zmluvy investičného charakteru. Príkladom môže byť outsourcing služieb samospráv, ako napríklad verejné osvetlenie. Tieto sú hradené z bežného rozpočtu a v plnej miere kryté bežnými príjmami. Zaradenie zmlúv z obchodného styku do dlhu by preto malo zohľadňovať aj iné kritériá ako len dĺžku ich trvania. Vhodným vymedzením sa javí udržateľnosť financovania takýchto zmlúv, ktorá sa dá posudzovať vo vzťahu k príjmom samosprávy (dá sa stanoviť napríklad výpočtom čistej súčasnej hodnoty budúcich záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy, pri použití rastu vlastných príjmov ako diskontného faktora). Ďalším riešením by bol prienik vecnej a časovej dimenzie, pričom do dlhu by vstupovali len zmluvy investičného charakteru uzatvorené na obdobie dlhšie ako 5 rokov.

Preto navrhujeme

1. stanoviť limit pre celkové úverové zaťaženie samospráv na úrovni 150% príjmov predchádzajúceho roka,
2. z príjmovej základne vylúčiť neopakované jednorazové granty a transfery, no ponechať v nej transfery na prenesený výkon štátnej správy,
3. upraviť definíciu záväzkov v nadväznosti na udržateľnosť ich financovania, resp. presnejšie vymedzenie zmlúv zahrnutých do záväzkov (doplniť zmluvy investičného charakteru, no nezahrnúť sem prevádzkové zmluvy),
4. znížiť limit pre maximálnu úroveň financovania dlhu z 25% na 15% príjmov predchádzajúceho roka,
5. účinnosť zákona stanoviť od 1.1.2012, aby bol časový priestor prispôbiť sa zmenám.

Starostovia bratislavských mestských častí predložia poslancom do parlamentu vlastný návrh Zákona o Bratislave.

Združenie starostov mestských častí vypracovalo návrh nového zákona o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave (ďalej len „zákon o BA“). Tento návrh bol ako podklad na rokovanie poskytnutý Kancelárii primátora hlavného mesta SR Bratislavy. Návrh zákona

podstatným spôsobom mení vzťahy medzi hlavným mestom a mestskými časťami, oslabuje postavenie hlavného mesta a jeho orgánov. Návrh bol vyhodnotený ako nevhodný, na viacerých miestach v rozpore s Ústavou SR, niektorými ustanoveniami nepriamo novelizujúci iné právne predpisy (v rozpore s Legislatívnymi pravidlami NR SR), celkovo nespôsobilý na ďalší legislatívny postup. O tomto návrhu prebehlo rokovanie na expertnej úrovni, na ktorom sa vyriešili niektoré vážne odborné pochybenia predloženého návrhu. Ako nevyriešené zostali niektoré ustanovenia, ktoré bolo potrebné vyriešiť rokovaním na politickej úrovni.

Na rokovaní medzi primátorom hlavného mesta a reprezentantmi starostov mestských častí nedošlo k dohode na najdôležitejších zmenách navrhovaných v novom návrhu. Podstatné požiadavky reprezentantov starostov sú:

- prenos výberu miestnych daní na mestské časti, ktorý navrhujú vo svojom návrhu zákona. Táto problematika je upravená v zákone o miestnych daniach a miestnom poplatku o komunálnych odpadoch a drobných stavebných odpadoch, jedná sa teda o nepriamu novelu zákona, čo legislatívne pravidlá nepripúšťajú;
- aby bol majetok hlavného mesta, ktorý sa nachádza na území mestských častí a zároveň nie je hlavným mestom využívaný na vykonávanie tzv. kompetencií celomestského charakteru, prevedený do vlastníctva mestských častí. Tento majetok je však vo vlastníctve hlavného mesta, ktoré je ako právnická osoba riadnym vlastníkom a nemožno mu majetok odňať zákonom bez naplnenie podmienok uvedených v čl. 20 ods. 4 Ústavy SR. Spôsob, akým je to upravené v návrhu, je v rozpore s uvedeným ustanovením ústavy, pretože nespĺňa ani jednu z tam uvedených podmienok. Jednalo by sa teda o protiústavné vyvlastnenie.

Medzitým prebehlo rokovanie primátora hlavného mesta SR Bratislavy s predsedom vlády SR, pričom predseda vlády sa k tejto otázke vyjadril v tom zmysle, že pokiaľ nedôjde k dohode reprezentantov mestských častí a hlavného mesta, takýto návrh na rokovanie vlády nepredloží.

Napriek tomu bude vraj čoskoro predložený návrh zákona ako poslanecký, s najväčšou pravdepodobnosťou cez poslanca Zvonára, ktorý je zároveň starostom mestskej časti Rača. Hlavné mesto SR a jeho primátor svoj návrh podávať nechce, zatiaľ zotrváva na pozícii ďalej rokovať, dospieť k dohode a podať spoločný návrh zákona.

Už vidno prvé prejavy spomalenia rastu produkcie

V slovenskej ekonomike aj naďalej existujú predpoklady na priaznivý vývoj parametrov výkonu ekonomiky. Vychádzajú zo značnej dynamiky investícií v predchádzajúcom období, z príchodu viacerých veľkých investorov, z konsolidácie verejných financií aj z efektu ekonomickej integrácie (menšie a ekonomicky slabšie krajiny majú tendenciu dobiehať tie väčšie a silnejšie). Veľmi vysoká porovnávacia základňa z roku 2007 môže znamenať nižšiu dynamiku rastu ekonomiky. Tempo reálneho rastu reálneho HDP poklesne podľa nášho odhadu do intervalu 7,1% - 7,6 %. Ale zníženie dynamiky rastu reálneho HDP tu nemožno chápať ako nepriaznivý vývoj či neúspech. Je to skôr očakávaný následok mimoriadnych hodnôt dosahovaných v predchádzajúcom období. Aj odhadované nižšie tempo rastu HDP v roku 2008 je stále veľmi atraktívne.

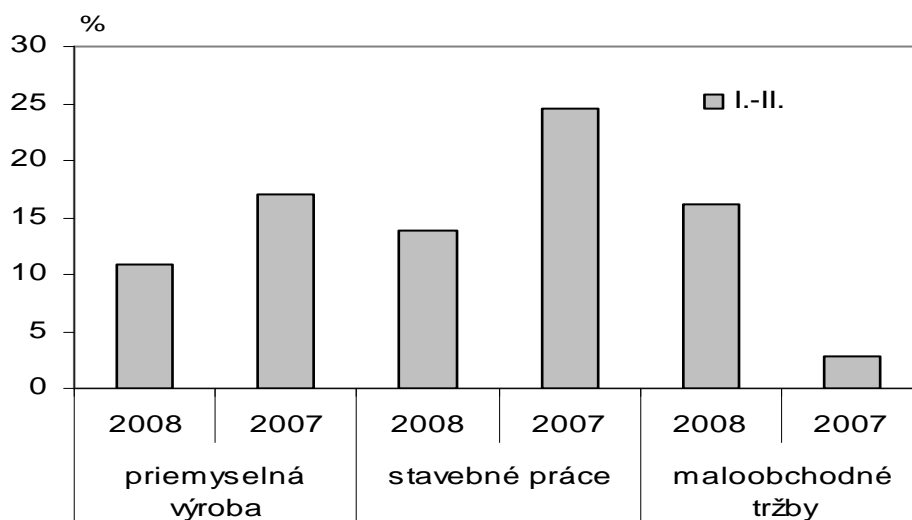
Pokles tempa rastu reálneho HDP aj iných ukazovateľov ekonomickej aktivity je zdôvodnený:

- mimoriadne vysokou porovnávacou základňou z predchádzajúceho obdobia (vysoká porovnávacia základňa robí z poklesu tempa rastu matematickú zákonitosť)
- absenciou takých masívnych rastových stimulov, aké boli prítomné v rokoch 2006 a 2007. Išlo hlavne o spustenie prevádzky mimoriadne veľkých (na pomery slovenskej ekonomiky) podnikov v priemysle.

Už v údajoch za prvé mesiace roka 2008 sa odráža spomalenie rastu produkcie (ale je to spomalenie pri stále vysokých tempách rastu). Tempo rastu priemyselnej aj stavebnej produkcie sa spomalilo v porovnaní s prvými mesiacmi roka 2007 (graf). Neplatí to v prípade výkonov maloobchodu, kde bola dynamika rastu na začiatku roka 2008 vyššia ako v rovnakom období roka 2007 (tu je porovnávacia základňa z predchádzajúceho roka výnimočne nízka).

Graf 1.

Tempo medziročného rastu produkcie vybraných odvetví v prvých dvoch mesiacoch rokov 2007 a 2008.

Prameň: Štatistický úrad SR

K návrhu spôsobu regulácie statickej dopravy v mestách a obciach na Slovensku

Po minuloročnej novele zákona č. 583/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady bola z dane za zabratie verejného priestranstva odstránená daň za dočasné parkovanie motorových vozidiel. Ministerstvo financií vtedy tento krok odôvodňovalo tým, že počas krátkeho času, ktorý sa zdaňuje, nie je možné, aby prebehlo daňové konanie, aby bol vydaný platobný výmer a tým bola vyrubená daň, aby bolo toto rozhodnutie doručené daňovníkovi a pod., teda že takáto daň nespĺňa náležitosti dane a daňového konania.

Je jasné, že „parkovanie“ nemôže byť predmetom miestnej dane, nemôže však byť ani predmetom miestneho poplatku. Miestny poplatok je zákonom definovaný len jeden a doplnenie ďalšieho poplatku do zákona je dnes možné len za cenu prijatia úplne nového zákona o miestnych daniach a poplatkoch, čo je momentálne neschodná, ale aj zbytočná cesta.

Zástupcovia miest a obcí tak pociťujú stav v oblasti „spoplatňovania“ ako legislatívnu medzeru a po niektorých pokusoch riešiť tento stav inými, náhradnými riešeniami z oblasti súkromného práva, sa dožadujú právnej úpravy.

Predkladáme návrh, ktorý by tento problém mohol riešiť. Cestný zákon vo svojich ustanoveniach upravuje spôsob úhrady za užívanie niektorých druhov pozemných

komunikácií, teda diaľnic, ciest prvej triedy a ciest pre motorové vozidlá, resp. ich vymedzených úsekov. Spôsob úhrady a jej výšku stanovuje Národná diaľničná spoločnosť, a.s. Obdobne je teda možné umožniť mestám a obciam v rámci všeobecného užívania miestnych komunikácií, ktoré sú v ich vlastníctve, aby si vymedzili úseky, na ktorých ich určitý spôsob užívania – dočasné parkovanie – spoplatnili. Udeje sa tak všeobecne záväzným nariadením, ktoré je na území obce záväzným právnym predpisom.

V tomto prípade pôjde o osobitnú úhradu podľa osobitného predpisu, vyhýbame sa tak systému miestnych daní a poplatku. Aj spôsob platenia tejto úhrady a jej výberu bude určený vo všeobecne záväznom predpise, preto nie je potrebné odkazovať na osobitný predpis a je možné sa tak vyhnúť formalizovanému konaniu, určitému druhu správneho konania (ako je tomu pri správe daní a poplatkov). Len pre porovnanie – úhrada za používanie diaľnic sa platí formou diaľničnej nálepky; nie je teda potrebný formalizovaný postup ako pri miestnych daniach.

Návrh novely cestného zákona prináša novú bázu na riešenie právneho rámca finančnej regulácie statickej dopravy v mestách a obciach. Je možné o ňom diskutovať a ďalej vylepšovať jeho znenie, na druhej strane je však potrebné prijať novú právnu úpravu čo najrýchlejšie.

Výsledky kontroly v samospráve, ďalší dôvod na komunálnu reformu

Prakticky každú kontrolu samospráv ukončil Najvyšší kontrolný úrad (NKÚ) SR protokolom, čo znamená, že zistil nejaké pochybenia či porušenia zákona. Informoval o tom na tlačovej besede pri príležitosti dňa otvorených dverí riaditeľ banskobystrickej expozitúry NKÚ Vladimír Laššák, ako uviedla agentúra SITA. „Úroveň správy finančných prostriedkov a hospodárenia s majetkom v mestách a obciach je vyššia, než som očakával v čase, keď sme začali robiť kontrolu samospráv. V menších obciach je však stav veľmi zlý. Mnoho obcí nemá svojho kontrolóra, prípadne robí jeden kontrolór pre desať obcí. Aj znalosť zákonov je na nízkej úrovni,“ povedal Laššák. Dodal, že nielen kontrolóri, ale ani poslanci samospráv a občania nevyužívajú dostatočne zákonné možnosti kontroly samospráv. Kontrolu samospráv má NKÚ v kompetencii od 13. mája 2006. Expozitúra v Banskej Bystrici vlni kontrolovala osem samospráv – mestá Žarnovica, Modrý Kameň, Lučenec a Rimavská Sobota a obce Podbrezová, Horné Hámre, Harmanec a Špania Dolina. Zistila u nich celkom 154 porušení 17 všeobecne záväzných predpisov.

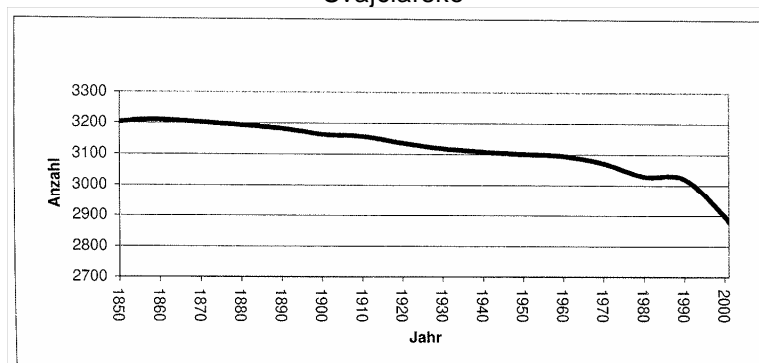
NKÚ by uvítalo zmenu zákona o rozpočtových pravidlách týkajúcu sa sankcií pre obce. Súčasná úprava je totiž podľa Laššáka nelogická. „Pri porušení finančnej disciplíny v obciach je problém účinnosti prijatia sankcií. Zákon je totiž tak postavený, že starosta akoby mal konať sám proti sebe. To nikdy neurobí, keďže starosta je väčšinou ten, kto porušenie finančnej disciplíny pripustil,“ uviedol Laššák.

Čo k tomu dodať. Je síce možné meniť zákon, ale tým sa podstata veci nevyrieši. Nik nespochybňuje obrovský význam starostov a poslancov zastupiteľstiev počas obdobia transformácie verejnej správy aj v malých obciach. Po decentralizácii však nastala úplne nová situácia a je zrejmé, že nielen v oblasti spravovania obcí, ale aj v oblasti vidieckeho rozvoja je na čase začať proces zlučovania obcí. A ak nie je vôľa celoslovenská tak aspoň na spôsob spájania obcí vo Švajčiarsku.

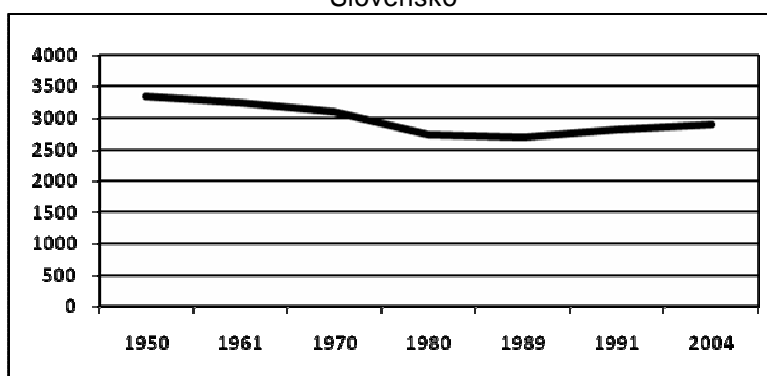
Viac na :
http://www.komunal.eu/index.php?action=module&id=mod_content&category_id=8&rand=8

Vývoj počtu obcí

Švajčiarsko

Slovensko

Vzdelávanie volených predstaviteľov miest a obcí

Na poslednom sneme ZMOS schválili jeho účastníci zámer postupne zvyšovať vzdelanostnú úroveň volených predstaviteľov obcí, ale aj obecnej exekutívy. Je to určite správny krok, pretože nedostatok vzdelania je, popri osobnostných predpokladoch, v pozadí najčastejších zlyhaní verejnej správy pri plnení úloh. Viac vzdelanosti prispeje ku kvalitnejšiemu zabezpečovaniu úloh v rámci samosprávnej pôsobnosti obcí. V rámci preneseného výkonu pôsobnosti štátnej správy je nevyhnutné zo strany štátnej správy požadovať primeranú kvalifikáciu osôb zabezpečujúcich úlohy, pretože túto pôsobnosť riadi a kontroluje vláda.

Požiadavka na vyššiu kvalifikovanosť volených poslancov na všetkých úrovniach verejnej správy nie je otázkou iba pre Slovensko. Už v roku 1993, zverejnila Rada Európy analýzu vykonávania vzdelávania, jeho finančné zabezpečenie a metódy používané na vzdelávanie a informovanie volených poslancov vo vybraných štátoch Európy. Z nasledujúcich prehľadov je zrejmé, že tak ako v organizácii verejnej správy aj vo vzdelávaní volených poslancov neexistuje unifikovaný model. Za pozornosť však stojí, že v drvivej väčšine analyzovaných štátov prevzali zodpovednosť za vzdelávanie volených predstaviteľov miestne úrady, združenia a politické strany.

Tabuľka 1 : Kto vzdeláva volených poslancov

štát	miestny úrad	združenia	ministerstvá	politické strany	iné osoby	univerzity	konzultanti
Rakúsko	✓	✓	✓				✓
Belgicko		✓	✓	✓	✓	✓	
Česká republika	✓			✓			

Dánsko	✓	✓		✓			
Fínsko	✓			✓	✓	✓	
Francúzsko		✓		✓	✓		
Nemecko		✓		✓			
Maďarsko	✓		✓			✓	
Írsko	✓	✓					
Izrael	✓		✓			✓	
Taliansko	✓	✓		✓			
Luxemburg		✓	✓	✓			
Holandsko	✓	✓		✓			
Nórsko	✓	✓					
Poľsko	✓	✓		✓	✓	✓	
Španielsko	✓	✓	✓	✓			
Švédsko	✓			✓			✓
Turecko	✓	✓					
Veľká Británia	✓	✓		✓			

V diskusiách o vzdelávaní, zohráva významnú úlohu otázka, kto to má zaplatiť. Je dôležité uvedomiť si, že zodpovednosť za poskytovanie služieb občanom prevzali na seba ich volení predstavitelia, miestne a regionálne vlády. Tie sú zodpovedné za organizáciu a kvalitu práce, vytvárajú úrady, robia nezávislú personálnu a mzdovú politiku. Je preto zrejmé, že aj otázka financovania ďalšieho vzdelávania je najmä úlohou miestnej a regionálnej samosprávy. V prípade preneseného výkonu štátnej správy sa na financovaní vzdelávania exekutívy, ale aj volených predstaviteľov musí, z logiky vecí, podieľať aj príslušná rozpočtová kapitola, ministerstva. Z prehľadu je zrejmé, že financovanie je výrazne decentralizované: iba v prípade Maďarska a Luxemburgu sa na ňom podieľa centrálna vláda. Druhým najvýznamnejším aktérom financovania volených poslancov majú politické strany.

Tabuľka 2 : Ako je zabezpečené financovanie vzdelávania volených poslancov

štát	miestny alebo regionálny úrad	centrálna vláda	volení poslanci	združenia	politické strany
Rakúsko	✓			✓	✓
Belgicko			✓		
Česká republika	✓				
Dánsko	✓				
Fínsko	✓				
Francúzsko	✓				
Nemecko			✓	✓	✓
Maďarsko		✓			
Írsko	✓				
Izrael	✓				
Taliansko	✓		✓	✓	✓
Luxemburg	✓	✓			✓
Holandsko				✓	
Nórsko	✓				
Poľsko	✓			✓	✓
Španielsko	✓				
Švédsko	✓				
Turecko	✓				
Veľká Británia	✓				✓

Zaujímavé a rôznorodé sú aj metódy, ktoré sa preferujú v jednotlivých štátoch. Mierna preferencia je na štruktúrovaných vzdelávacích programoch a špeciálnych tlačovinách vydávaných pre volených poslancov, resp. tlačovinách zo stretnutí. V čase tejto analýzy

zohrával počítačový infosystém okrajovú úlohu. Medzičasom určité získal podstatne vyšší význam.

Tabuľka 3 : Metódy používané na vzdelávanie a informovanie volených poslancov

štát	vzdel. programy	náhodné stretnutia	brífingy	noviny, bulletiny pre posl.	knižky	tlačoviny zo stretnutí	tématické tlačovky
Rakúsko		✓	✓	✓	✓		✓
Belgicko	✓			✓			
Česká republika	✓		✓	✓			
Dánsko	✓			✓		✓	
Fínsko	✓		✓			✓	
Francúzsko	✓		✓	✓		✓	
Nemecko		✓	✓	✓	✓		✓
Maďarsko	✓			✓	✓		
Írsko	✓			✓		✓	
Izrael	✓						
Taliansko		✓	✓	✓		✓	✓
Luxemburg					✓		
Holandsko	✓	✓		✓			
Nórsko	✓		✓		✓		
Poľsko	✓	✓	✓		✓	✓	
Španielsko	✓	✓					
Švédsko						✓	✓
Turecko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Veľká Británia	✓	✓	✓			✓	

Majetkoprávne usporiadanie v nedohľadne

Najskôr k pozadiu návrhu zákona. Na obce, mestá, neskôr aj na samosprávne kraje prešiel vo viacerých etapách s kompetenciami aj príslušný majetok, ktorý sa na výkon týchto kompetencií viazal. Je potrebné osobitne zdôrazniť, že išlo o prechod vlastníckeho práva, teda nie prevod. Rozdiel je ten, že pri prechode v tomto prípade obce a mestá nadobudli vlastnícke právo zo zákona, bez toho, aby urobili akýkoľvek právny úkon smerujúci k nadobudnutiu vlastníckeho práva. Pri prevode je potrebný jednostranný alebo dvojstranný právny úkon - zmluvu, teda aktívne konanie zmluvných strán, čo nie je tento prípad. Obce a mestá tak nadobudli majetok bez vlastného „príčinenia“, bez možnosti ovplyvnenia.

Tento majetok, teda predmet vlastníckeho práva, mal a stále má svoje vady. Pozemky, na ktorých boli postavené rôzne stavby (najmä školy a cesty), neboli vždy majetkovoprávne vysporiadané a nie sú doteraz. Príklad: do vlastníctva obce prešla budova školy, pozemok, na ktorom je postavená, však patrí niekomu inému, resp. niekto iný si vzniesol na tento pozemok vlastnícky nárok. Napriek tomu štát umožnil prechod takéhoto majetku na ďalších vlastníkov bez toho, aby tieto majetkovoprávne pomery vysporiadal. Treba ešte raz zdôrazniť, že tento stav zapríčinil štát.

Na základe politického sľubu predsedu vlády na sneme ZMOS-u minulý rok ministerstvo financií vypracovalo návrh zákona, ktorý má daný problém riešiť. Jemne povedané, ministerstvo financií sa s týmto problémom nateraz vysporiadalo zvláštnym spôsobom.

Hneď v § 2 ods. 1 návrhu je stanovená povinnosť obcí a samosprávnych krajov ponúknuť vlastníčkovi pozemku pod stavbou na výmenu svoj pokiaľ taký vlastní, nachádza sa v príslušnom katastrálnom území a je porovnateľnej kvality a výmery. K tejto povinnosti len niekoľko poznámok:

- územie samosprávnych krajov je tvorené územiami okresov podľa zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky – samosprávne kraje nemajú vlastné katastrálne územie!

- obce by mohli takúto výmenu urobiť aj bez existencie tohto navrhovaného zákona, čo na rokovaní potvrdili aj pracovníci predkladateľa,
- podmieňovať ďalšie konanie smerujúce k majetkovoprávnemu vysporiadaniu povinnosťou obce je úplným otočením celej filozofie riešenia, pretože štát je ten, kto zapríčinil dnešný stav.

Okrem toho:

- z ústavnoprávného hľadiska je otázne, či za majetok, ktorý je nevysporiadaný, a ktorý prešiel do vlastníctva bez pričinenia dnešných vlastníkov, majú byť riadni vlastníci nútení vymeniť svoj majetok, ktorý riadne vlastní. Pokiaľ by išlo o dobrovoľnosť, je to v poriadku, zákon však ukladá povinnosť.
- taktiež tu vyvstáva otázka, ako budú obce preukazovať, že takéto pozemky nemajú. Pokiaľ to bude kontrolované cez pozemkové úrady, celý proces to len predĺži.
- otázkou je takisto, čo v prípade, že obec jednoducho nebude ochotná meniť svoj majetok za nevysporiadaný majetok, ktorý „dostala“ a za ktorého vysporiadanie je zodpovedný niekto iný. Potom automaticky nenastúpia ďalšie mechanizmy majetkovoprávného vysporiadania, ktoré návrh zákona predpokladá?

Pri rokovaní sa takisto viackrát spomínalo geometrické zameranie a náklady na vypracovanie presných geometrických plánov pri majetkovoprávnom vysporiadaní takéhoto vlastníctva. Návrh však nehovorí o tom, kto bude povinný znášať náklady za vypracovanie týchto geometrických plánov.

Ak nemožno uplatniť postup, ktorý je vyššie uvedený, majetkovoprávne vysporiadanie pozemkov pod stavbami sa vykoná v konaní o povolení alebo nariadení pozemkových úprav podľa osobitného predpisu; osobitným predpisom je v tomto prípade zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov. Návrh nezodpovedá otázky položené vyššie, jednoducho konštatuje, že ak nemožno uplatniť postup v odseku 1. to, že na tomto mieste chýbajú mechanizmy, ktorými sa možno dopracovať k tomuto stavu, môže celú vec takisto len viac zneprehľadniť a predlžovať tak vyriešenie týchto vzťahov.

Pozemkové úpravy sa majú vykonať tak, že vlastníkov pozemku bude zámenou poskytnutý pozemok v primeranej kvalite a výmere v príslušnom katastri. Finančná náhrada je ďalším spôsobom, ktorý prichádza do úvahy, musia však byť splnené tieto podmienky:

- v obvode pozemkových úprav nie sú pozemky na účely poskytnutia náhrady (a zároveň),
- ide o pozemok pod stavbou vo výmere do 400 m².

Jediné, pre obce a samosprávne kraje zmysluplné ustanovenie je tak v § 4, ktoré účinnosťou zákona ustanovuje, že pokiaľ nemajú k pozemku pod stavbou iné právo, vzniká im zo zákona vecné bremeno, ktoré im umožní na pozemku stavať, vykonávať rekonštrukcie stavieb, ich zmeny, údržbu atď., v neposlednom rade však využívať na tieto účely peniaze zo štrukturálnych fondov EÚ. Zároveň však treba zdôrazniť, že toto právo zasahuje do práv vlastníkov nevysporiadaných pozemkov pod stavbami.

Záverom je teda možné povedať to, že návrh zákona nerieši uspokojivým spôsobom vzniknutú situáciu. Pokúša sa ju riešiť na úkor tých, ktorí do vlastníctva dostali nevysporiadaný majetok bez vlastného pričinenia. Nie je možné tvrdiť, že obce / samosprávne kraje „majú dostatok peňazí po fiskálnej decentralizácii“ a že „ten majetok dostali a užívajú ho“. Sú tu nevyriešené otázky ústavnoprávnej povahy, ale aj povahy samotného procesu riešenia podľa predloženého návrhu. Z návrhu sa nedá ani len odhadnúť, v akom časovom horizonte by sa dal tento vlečúci sa problém vyriešiť. Je nepredstaviteľné, aby návrh, ktorý má riešiť problém určitej skupiny subjektov, išiel vo svojej

podstate proti nim. Môžeme očakávať, že po skončení medzirezortného pripomienkovacieho konania bude musieť návrh doznať viacero zmien.

Stanovisko k schválenej poslaneckej novele stavebného zákona

Novela zasahuje neprijateľným a nesystémovým spôsobom do typickej samosprávnej kompetencie – územného plánovania. Územné plánovanie slúži najmä obyvateľom obce / mesta, ako nástroj na racionálne a efektívne využitie územia, zároveň však také, ktoré bude v súlade so želaniami obyvateľov. Tým, že vytvorenie územného plánu zadávajú, a v konečnej fáze aj územný plán schvaľujú volení predstavitelia obce, je potvrdením ústavnej zásady, že samospráva obce / mesta sa vykonáva orgánmi obce, miestnym referendum alebo verejným zhromaždením obyvateľov obce. Vypracovanie a schválenie územného plánu, jeho zmien a doplnkov je výsostným právom orgánov obce. Nie je preto možné do tohto práva územnej samosprávy zasahovať takýmto hrubým spôsobom.

Novela stavebného zákona umožňuje (budúcemu, potenciálnemu) stavebníkovi, aby si v prípade, že od podania žiadosti o vydanie územného rozhodnutia do vydania tohto rozhodnutia bol zmenený územný plán, mohol vybrať, podľa ktorého územného rozhodnutia má príslušný úrad konať. Toto ustanovenie je mimoriadne zlé a poškodzuje právny poriadok. Aby bolo možné predvídať rozhodovanie orgánov verejnej moci (čo je jedným zo základných atribútov právneho štátu, vrátane právnej istoty), musia orgány verejnej moci rozhodovať podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sú v tom čase PLATNÉ. Nie je preto možné žiadať od príslušného orgánu, aby na základe výberu žiadateľa o vydanie rozhodnutia rozhodoval podľa NEPLATNÉHO územného plánu, resp. jeho časti. Keďže územný plán sa vydáva formou všeobecne záväzného nariadenia obce / mesta, čo je všeobecne záväzný právny predpis na území obce / mesta, novela vlastne od príslušného orgánu chce, aby rozhodol na základe neplatného právneho predpisu, resp. jeho časti! Takéto niečo je možné len a výlučne v trestnom práve, kde platí zásada, že trestnosť činu (skutku) sa posudzuje podľa (trestného) zákona platného v čase, kedy bol skutok spáchaný. V správnom práve však takáto zásada neplatí a platiť nemôže!

„Argumentom“ predkladateľov novely bolo, že v čase od podania žiadosti o vydanie územného rozhodnutia do jeho vydania – za podmienky zmeny územného plánu – môže dôjsť a dochádza investorom k škodám, stratám na zisku a pod. Nie je dosť dobre právne možné vyvodiť záver, že niekomu vznikne škoda, pokiaľ príslušný orgán verejnej správy koná a rozhoduje podľa platných právnych predpisov a v súlade s nimi. Schválená novela stavebného zákona však túto situáciu podsúva – čo bolo dôvodom na jej schválenie. Je potrebné zopakovať, že schválený územný plán, resp. jeho zmena je vyjadrenie vôle priamo volených orgánov obce / mesta, teda sprostredkovane jej / jeho obyvateľov. Toto rozhodnutie nie je možné obchádzať takýmto utilitárnym spôsobom, navyše, aby to umožňoval zákon! Nie je možné podsúvať názor, že na základe zákonného, legálneho konania orgánu verejnej správy môže niekto objektívne utrpieť škodu.

Schválený pozmeňovací návrh poslanca Jaroslava Pašku (SNS) o tom, že v prípade, že sa jedná o stavbu pomníkov, pamätníkov, pamätných tabúl a stavieb podobného charakteru, je príslušným stavebným úradom krajský stavebný úrad, je takisto potrebné razantne odmietnuť. Aj z našej histórie máme plno prípadov, kedy sa ideologicky či inak zneužívalo územie miest a obcí na stavby podobného charakteru, pričom niekedy nemali dlhého trvania, nehovoriac o nesúhlase samotných obyvateľov danej obce / mesta. Okrem toho, takéto ustanovenie je v príkrom rozpore s princípmi decentralizácie a v danej oblasti vracia stav vecí do doby ďaleko pred decentralizáciou.

Na verejnosti sa objavil názor ministra výstavby a regionálneho rozvoja, že so schválenou novelou nesúhlasí. K tomu bol vyjadrený dodatok, že táto novela bude platiť iba krátko

(relatívne), pretože jeho ministerstvo má vypracovaný úplne nový návrh stavebného zákona, ktorý čaká na legislatívny proces. Tu je potrebné uviesť, že dotknutým osobám, v záujme ktorých sa táto účelová novela schválila, stačí relatívne krátky čas na to, aby v rámci konaní o vydanie územného rozhodnutia doplnili toto svoje podanie o „vybratie si priaznivejšieho územného plánu“ a aby tak musel príslušný orgán rozhodnúť. Aj v prípade, žeby sa schválil nový stavebný zákon, čo aj v dohľadnej dobe (čo je nereálne), jeho prechodné ustanovenia by už umožnili týmto investorom, aby sa rozhodlo podľa neplatných územných plánov, čo je neprípustné. Aj preto neobstojí „argument“ o krátkosti trvania takejto novely a treba ho odmietnuť.

Na základe vyššie uvedených skutočností je potrebné celú novelu stavebného zákona odmietnuť. Je účelová, nabúrara samosprávne kompetencie obcí a ich výkon, vnáša do právneho poriadku prvky, ktoré tam nepatria a ktoré zakladajú neistotu v rozhodovaní orgánov verejnej správy, čo je nabúraním jedného z princípov právneho štátu – princípu právnej istoty. Okrem toho je v rozpore s princípmi decentralizácie a s charakterom dnes na Slovensku zažitého modelu verejnej správy.

Koncepcia alebo len aby sme v hanbe neostali!

Aj tak by sme mohli stručne charakterizovať Koncepciu organizácie a rozvoja civilnej ochrany do roku 2015. Vede nás k tomu skutočnosť, že obsahová aj formálna stránka uvedenej koncepcie je typickým príkladom produkcie dokumentu pre čiarku, pre splnenie programového vyhlásenia vlády.

K uvedenému tvrdeniu nám poskytol argumenty sám dokument. Vo všeobecnosti koncepcia by mala riešiť koncepcné otázky. Mala by prinášať inovačné, progresívne riešenia problémových oblastí. Podľa môjho názoru, schválený dokument tieto elementárne požiadavky nespĺňa.

Úvodná, analytická časť koncepcie sa uspokojila s akýmsi odpočtom plnenia úloh vo vybraných oblastiach. Neidentifikuje problémy komplexne a nezamýšľa sa ani nad príčinami ich existencie. Ako príklad uvediem oblasť vzájomnej pomoci pri rozsiahlych prírodných katastrofách. Táto oblasť je iba konštatáciou súčasného stavu a odpočtom s koľkými krajinami máme uzatvorené dvojstranné dohody a že sme sa stali súčasťou Mechanizmu ES na uľahčenie posilnenej spolupráce pri asistenčných zásahoch civilnej ochrany. Očakával som, že práve tu sa dozvieme, že vstupom SR do Schengenského priestoru sa dramaticky zmenili podmienky na poskytovanie vzájomnej pomoci pri katastrofách. Že práve súčasný právny stav je najväčšou brzdou zvyšovania efektívnosti pri poskytovaní vzájomnej pomoci. Že súčasný právny stav bráni obciam v pohraničnej oblasti poskytovať vlastné prostriedky na záchranu obyvateľstva, majetku a životného prostredia v priľahlých územiach obcí v susedných členských štátoch EÚ. Žiaľ tento problém nie je ani predmetom zamerania rozvoja civilnej ochrany obyvateľstva na ďalšie roky a teda ani nie je zahrnutý do pomerne veľkého množstva nejasne a príliš všeobecne formulovaných hlavných cieľov.

Podobne považujeme za problémovú oblasť rozdelenia úloh a kompetencií výkonu štátnej správy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva medzi orgány štátnej správy a územnej samosprávy. Je chronicky známe, že táto oblasť patrí medzi najkomplikovanejšie z hľadiska krízového riadenia štátu mimo času vojny a vojnového stavu na miestnej a regionálnej úrovni. Najväčší diel zodpovednosti za ústavnú povinnosť štátu t.j. za ochranu života, zdravia a majetku pred následkami mimoriadnych udalostí štát presunul prostredníctvom originálnej kompetencie na obec, no na výkon danej kompetencie mu neposkytuje adekvátnu personálnu, finančnú ani materiálnu – technickú pomoc. Ani tento dlho trvajúci problém nie je predmetom uvažovaných zmien.

A mohli by sme pokračovať ďalej pochybnou kvalitou či neodborným vykonávaním Analýzy rizík vzniku mimoriadnych udalostí v územných obvodech, neodborným zaraďovaním územných obvodov do rizikových kategórií a ich využívanie, resp. lepšie povedané, nevyužívanie na rozmiestňovanie záchranných zložiek integrovaného záchranného systému.

Že autori koncepcie úlohu z programového vyhlásenia vlády „ o ďalšom zdokonaľovaní systému civilnej ochrany obyvateľstva“ si vysvetlia ako ďalšiu konzerváciu súčasného a povedzme aj neutešeného stavu nás ani neprekvapuje.

Vedenie civilnej ochrany obyvateľstva na Sekcii krízového riadenia a civilnej ochrany MV SR sa dlhodobo usiluje o svoju samostatnosť a nadradenosť nad ostatné zložky podsystemu vnútornej bezpečnosti bezpečnostného systému štátu napriek tomu, že vyspelé štáty a aj susedné členské štáty EÚ ústavnú povinnosť štátu voči ochrane obyvateľstva chápu rozdielne.

Susedné krajiny pochopili, že bezpečnosť občana treba riešiť komplexne v území tam kde žije a pracuje. Záchranné zložky bezpečnostného systému štátu vrátane civilnej ochrany sú pod spoločným velením vyšších územných samosprávnych celkov. Obecné samosprávy plnia úlohy na úseku civilnej ochrany v prenesenom výkone štátnej správy s primeranou ekonomickou a materiálno – technickou podporou štátu.

Ani formálna úprava schváleného dokumentu nespĺňa kritéria materiálu predkladaného do vlády. Ak porovnávam náročnosť predchádzajúcich premiérov na formálnu stránku, tak musím konštatovať, že ani Mečiar ani Dzurinda by takýto dokument na rokovanie vlády nepripustili.

Poznám verejné aj súkromné vysoké školy, ktoré by takéto formálne úpravy záverečných bakalárskych či diplomových prác považovali za nesplnené kritéria a k obhajobe by neboli pripustené. Kam teda kráča súčasná vláda? Zbiera čiarky na odpočet vládneho programu aj za cenu nekvality?

K súdnej kontrole súladu všeobecne záväzných nariadení s ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná a zákonmi

V návrhu novely Občianskeho súdneho poriadku (OSP), ktorá je predložená na rokovanie najbližšej schôdze NRSR sa navrhuje zmeniť súd, ktorý doteraz kontroloval súlad VZN s vyššie uvedenými predpismi – z ústavného súdu SR na všeobecné súdy. Právny poriadok rozoznáva v zásade dva druhy všeobecne záväzných nariadení (VZN), vydávaných orgánmi územnej samosprávy.

Čl. 68 Ústavy SR:

„Vo veciach územnej samosprávy a na zabezpečenie úloh vyplývajúcich pre samosprávu zo zákona môže obec a vyšší územný celok vydávať všeobecne záväzné nariadenia.“

Čl. 71 ods. 2 Ústavy SR:

„Pri výkone štátnej správy môže obec a vyšší územný celok vydávať v rámci svojej územnej pôsobnosti na základe splnomocnenia v zákone a v jeho medziach všeobecne záväzné nariadenia. Výkon štátnej správy prenesený na obec alebo na vyšší územný celok zákonom riadi a kontroluje vláda. Podrobnosti ustanoví zákon.“

Čl. 68 ústavy

hovorí o VZN, ktoré orgány obce (VÚC) vydávajú vo veciach samosprávy a na zabezpečenie úloh vyplývajúcich pre samosprávu zo zákona. Ide teda o vlastnú pôsobnosť samosprávy a ide vyslovene o činnosti, v ktorých koná samospráva vo svojom mene, vo svojom záujme a na vlastnú zodpovednosť. Spravuje si vlastné veci a VZN je všeobecne záväzným právnym predpisom na území obce (VÚC) – teda akýsi „miestny zákon“.

Pri VZN vydávaných podľa čl. 71 ústavy ide o prenesený výkon štátnej správy, teda tu obec (VÚC) koná v mene štátu a na jeho zodpovednosť, nie vo vlastnom záujme. V tomto prípade je jasné, že **nie je dôvod**, aby takéto VZN, resp. ich súlad s ďalšími právnymi predpismi posudzoval ústavný súd (čomu tak dnes aj je).

Čl. 125ods. 1 písm. c) Ústavy SR:

„Ústavný súd rozhoduje o súlade

c) všeobecne záväzných nariadení podľa čl. 68 s ústavou, s ústavnými zákonmi, s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a so zákonmi, ak o nich nerozhoduje iný súd,“

Pri VZN podľa čl. 68 Ústavy SR máme za to, že je dobré, aby ich súlad s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná a so zákonmi posudzoval práve ústavný súd (aj keď čl. 125 ods. 1 písm. c) Ústavy SR pripúšťa možnosť posudzovania takýchto VZN aj inými súdmi – o čo sa aj opiera navrhovaná novela OSP). Z nasledovných dôvodov:

1. samosprávne lokálne normy (VZN) sú, podobne ako ústava, ústavné zákony a ostatné zákony primárne normy (J. Prusák: Teória práva, Bratislava, 1995); je logické (a akosi prirodzené), že ich súlad so zákonmi by mal preto posudzovať ústavný súd, nie súd všeobecný,
2. ich prijímanie a vydávanie je odvodené priamo z Ústavy SR (viď vyššie),
3. prijíma ich zbor poslancov (obecné / mestské) zastupiteľstvo (zast. VÚC), pričom legitimita takéhoto orgánu miestnej samosprávy je rovnaká, ako je legitimita parlamentu (NRSR) – členovia sú volení priamo občanmi; rozdiel je v miestnej príslušnosti takýchto právnych predpisov (preto je VZN podzákonným predpisom),
4. ide o vyjadrenie vlastnej normotvornej pôsobnosti orgánov územnej samosprávy.

Z týchto dôvodov sme presvedčení, že ústavný súd je v tomto prípade presne tým orgánom súdnej moci, ktorý má byť príslušný pri posudzovaní vyššie uvedených záležitostí.

Inou možnosťou by bolo posudzovanie súladu Najvyšším správny súdom, pokiaľ by sme takúto agendu chceli odobrať ústavnému súdu. Takýto súd však v sústave súdov SR neexistuje (na rozdiel napríklad od Českej republiky).

Preto sme za ponechanie dnešného platného stavu – má svoju logiku a tieto vzťahy sú v poriadku.

Školské autobusy

Podľa predkladateľa, poslanca NR SR Fronca, by ma nový zákon riešiť problematiku dopravy žiakov na školské vyučovanie a v rámci školských aktivít mimo vyučovania. Dôvodom je, že dopravcovia požadujú od samospráv financie na spoje, ktoré sú pre nich ekonomicky nezaujímavé. Zákon by mal prispieť k urýchlenému rušeniu málotriednych škôl. Pán poslanec navrhuje aby sa počas 5 rokov poskladala štátny a obecné rozpočty v pomere 2/3 a 1/3 na zriadenie školských autobusov. Teda, zriaďovatelia by za presne stanovených podmienok dostali od štátu dotáciu na školský autobus maximálne do výšky 2/3 nákladov na jeho kúpu. Celkové náklady odhaduje na 1,5 mld. Sk, pričom zrušenie jednej málotriednej školy by malo podľa predkladateľa znamenať úsporu 100 - 200 tisíc korún ročne.

V reakcii na návrh návrh zákona ZMOS požaduje, aby náklady na kúpu školských autobusov znášal v plnej miere školský autobus.

V prvom rade je potrebné pripomenúť, že myšlienka existencie školských autobusov bola už v pôvodnej koncepcii decentralizácie. Je určite jedným z nástrojov ako vytvoriť podmienky pre kvalitnejšie vzdelávanie pri súčasnom zachovaní dostupnosti škôl. Je to aj nástroj ako zabezpečiť väčšiu bezpečnosť pre žiakov, najmä prvého stupňa. Riešenie však musí vychádzať z posúdenia súčasnej situácie a predpokladaného vývoja v konkrétnych regiónoch, mikroregiónoch, mestách. Je potrebné spraviť pre každý „školský obvod“ osobitnú štúdiu realizovateľnosti, pretože nepôjde iba o kapitálové výdavky na kúpu autobusu, ale aj o prevádzkové náklady systému. Je vhodné posúdiť popri možnosti vyššej kvality výučby aj efektívnosť vynakladaných verejných zdrojov pri

alternatívne siete málotriednych škôl, resp. existencie „centrálnej“ školy a prevádzky školských autobusov. Súčasťou analýzy musia byť aj dôsledky „nepriamych nákladov“, napríklad : súčasné a odhadované cestovné žiakov, strata času, riziko dopravy, spomínaná bezpečnosť, ale aj strata obce zrušením školy ako centra kultúry a spoločenského života. Myšlienka, že by mal časť nákladov spojených so zmenou uhradiť štát je správna. Na druhej strane, nakoľko náklady na prevádzku školských a mimoškolských zariadení aj dnes spolufinancujú obce, je ich participácia na projekte namieste.

Útok na príjmy samospráv naberá na obrátkach

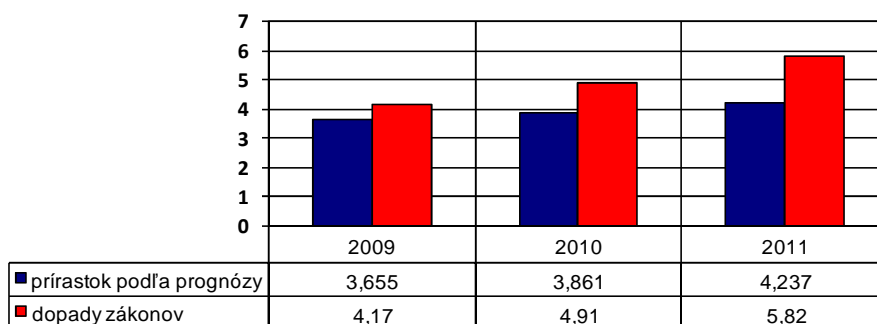
Vo všeobecnosti má v slušnej spoločnosti platiť princíp „kto objednáva, ten platí“. Ak si to premietneme do princípov decentralizácie, ku ktorým sa hlásia vehementne všetky politické strany, musí platiť „kto prijíma opatrenia musí zabezpečiť ich financovanie“.

Posledné mesiace priniesli viaceré vládne aj aj poslanecké návrhy zákonov, o ktorých sme písali v tomto aj v minulých číslach KOM. Ak by sa navrhované opatrenia zrealizovali, bez primeraných finančných kompenzácií zo strany centrálnej vlády voči územnej samospráve, dá sa jednoducho konštatovať, že sociálny program súčasnej vlády budú financovať najmä mestá a obce. Navyiac, objem potrebných finančných prostriedkov (tak ako to spočítali ministerskí úradníci) na aplikáciu nových zákonov ani zďaleka nepokryje očakávaný prírastok výnosu dane z príjmu fyzických osôb. Samospráva nebude mať dostatok zdrojov na pokrytie očakávanej vyššej inflácie, obmedzia sa zdroje na kofinancovanie projektov zo štrukturálnych fondov, obmedzia sa vlastné kapitálové výdavky a z mestá budú z vlastných príjmov platiť štátne programy. Ľahko sa centrálnej vláde hovorí o sociálnom balíčku, keď uvádzaných sedem miliárd je skoro taká istá suma akou sú ročné dopady vládnych rozhodnutí na rozpočty územnej samosprávy z dôvodu navrhovaných legislatívnych noriem.

Serióznym riešením zo strany centrálnej vlády by bolo „rozpustenie“ 6,2% podielu štátu na výnose dane z príjmu fyzických osôb medzi obce a vyššie územné celky (výnos sa pohybuje medzi 4,5 – 5,5 mld. Sk ročne), ako kompenzácia za navrhované opatrenia. A to ešte sú v návrhoch ministerstiev obsiahnuté dve ďalšie riziká:

1. Dopady na obce a vyššie územné celky nie sú napočítané správne,
2. daňové výnosy v roku 2009 môžu byť nižšie ako očakávané.

Z porovnania prognózy výnosu dane z príjmu fyzických osôb a dopadov uvedených zákonov (v mld. Sk) je zrejmé, že očakávaný prírastok výnosu dane z príjmov fyzických osôb ani zďaleka nepokrýva ani navrhované opatrenia zo strany ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (zákon o životnom minime, zákon o sociálnych službách) a ministerstva pôdohospodárstva (novela zákona o miestnych daniach). Ľahko sa potom predkladajú sociálne balíčky.

Zdroj : návrhy zákonov, IFP pri MF SR

Fikcia o odstraňovaní regionálnych rozdielov

Tretia správa EK o ekonomickej a sociálnej súdržnosti konštatuje:

„regionálne rozdiely sa postupne skôr prehĺbujú než zmiernujú, pretože rozvoj sa sústreďuje do veľkých miest a ich okolia, najmä hlavných miest, ktoré sú centrom rozvoja nových aktivít, predovšetkým v oblasti služieb“.

V správe OECD „Regions at a Glance“ si možno prečítať: *“Kľúčové zdroje hospodárskeho rastu štátu sú zvyčajne ostro lokalizované do malého počtu regiónov, takže snahy o podporu hospodárskeho rastu si logicky vyžadujú lepšie využitie zdrojov v týchto regiónoch“.* A ďalej: *“vo všetkých krajinách OECD sa zvykne výroba sústreďovať v malom počte mestských centier, podniky v jednotlivých branžiach sa často sústreďujú vo vymedzených oblastiach a vysoká nezamestnanosť je často typická pre niekoľko málo konkrétnych regiónov“,* alebo *„koncentrácia zdrojov hospodárskeho rastu naznačuje, že hospodárske výsledky jednotlivých krajín sú závislé od dynamiky pomerne malého počtu regiónov v týchto krajinách“.*

Jedným z evergrínov slovenských politikov je téza o odstraňovaní regionálnych rozdielov. Niet pochýb, že je to ušľachtilá myšlienka a najmä myšlienka vzbudzujúca nádej pre obyvateľov regiónov s nižšou kvalitou životnej úrovne. V skutočnosti je to téma, ktorá má charakter nikdy sa nekončiacieho príbehu. Realita je, ako hovoria obe citované správy, v skutočnosti iná a predvolebné sľuby ostanú nenaplnené. Neexistuje politická sila v trhovom a demokratickom štáte, ktorá by dokázala zrovnať regionálne rozdiely. Tie boli, sú a budú, napriek silným politickým rečiam.

Univerzitný profesor Marylandskej univerzity Mancur Olson (o.i. autor publikácie Vzostup a pád národov) sa zamýšľal nad záhadou ekonomického rastu. Pýtal sa prečo sú niektoré národy bohaté a iné chudobné a prišiel k názoru že, *„veľkosť štátu alebo rozsah prevodu majetku na ľudí z nízkymi príjmami nie sú kľúčovým faktorom ekonomického rastu. Príjem na hlavu určujú, podľa neho, skôr inštitúcie a politika, ktorú si štát zvolí a nie prírodné zdroje alebo počítačové nedostatky“.*

Na základe uvedených správ a zistení prof. Olsona sa doterajšia slovenská politika „odstraňovania regionálnych rozdielov“ minie účinkom. Na druhej strane však umožňuje politikom byť opätovne zvolení. Najmä preto, že prerozdeľovaním našich daní, pod hlavičkou rôznych balíčkov a stimulov, získajú primerané množstvo voličských hlasov. Určite sa to robí omnoho jednoduchšie ako reformovať inštitúcie.

Príkladom je útek centrálnej vlády od potreby zreformovať roztrieštenú štruktúru osídlenia. Na jednej strane sa necháva počuť, že máme priveľa krajov, ale to že máme 2900 obcí a viac ako 70% z nich má menej ako 1000 obyvateľov a 40% z menej ako 500 obyvateľmi, to už nevadí. Z hľadiska politického úspechu je určite pragmatickejšie a účinnejšie zvýhodniť malé obce, malé školy, dať im sem tam nejakú dotáciu a sprístupniť nejaké tie zdroje z eurofondov, ako nahlas povedať, že pre rozvoj regiónov a využitie potenciálu sú nevyhnutné silné obce, silné centrá osídlenia a preto je potrebná inštitucionálna reforma na miestnej úrovni. Že je potrebné nájsť spôsob ako vysvetliť a dokázať občanom, že zlučovanie obcí do väčších územnosprávnych celkov im prinesie vyššiu kvalitu života a dostupnejšie služby.

ZMOS chce zachovať optimálnu štruktúru stavebných úradov

Podľa MVaRR SR sa má počet stavebných úradov na Slovensku znížiť. V súčasnosti je ich 409, po úprave ich má byť 168.

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) požaduje, aby prenesený výkon štátnej správy vykonávali úrady čo najbližšie k občanovi a v prospech neho. *“Toto sa znižovaním počtu stavebných úradov nedocielí, chceme zachovať optimálnu štruktúru a zefektívniť tento prenesený výkon štátnej správy,”* uvádza sa v stanovisku ZMOS.

Otázkou teda znie, aká je optimálna štruktúra stavebných úradov na Slovensku?

Nie je to jednoduchá odpoveď a určite závisí od toho, kto si otázku kladie. Občan - klient, by mal najradšej všetky úrady pri svojom bydlisku, bez ohľadu na to, koľkokrát ich za život navštívi (určite menej ako TESCO a to mu nevádi, že je aj 30 km od jeho bydliska). Na druhej strane ten istý občan - daňový poplatník alebo občan – kritik, bude nadávať na prebujenosť verejnej správy. Mnohé mestá by najradšej stavebne konali iba pre svojich obyvateľov, aby nemali priestorové, personálne, archivačné problémy, ale netúžia ani po výjazdoch do okolitých obcí. Centrálna vláda, neustále kritizovaná za výšku výdavkov na byrokráciu, nabrala odvahu k výraznej redukcii počtu úradov.

Súčasná štruktúra a vôbec zabezpečovanie tejto agendy je veľmi zlé riešenie. Nielen čo sa týka kvantity, ale aj kvality. Bývalí ministri životného prostredia, ale aj vnútra, ktoré je zodpovedné za koordináciu miestnej štátnej správy, pripustili v roku 2001 to najhoršie riešenie, ktoré sa vymykalo z rámca koncepcie decentralizácie. Dnes má každá obec kompetenciu preneseného výkonu štátnej správy v oblasti stavebného poriadku a zabezpečuje ju rôznym spôsobom (outcorcing, spoločný úrad, vlastný odbor,...). Je potrebné zdôrazniť, že sa jedná o prenesený výkon pôsobnosti štátnej správy, t.j. MVaRR SR má právo navrhnúť optimálne riešenie, pretože je zodpovedné za kvalitu a dostupnosť služby (stavebné konanie).

Už v minulom volebnom období sme sa márne pokúšali systém zmeniť. MVaRR SR navrhovalo 121 stavebných úradov, my (kancelária splnomocnenca vlády pre decentralizáciu) odporúčala zohľadniť viaceré kritériá, vrátane existujúcich spoločných úradov a zvýšiť počet úradov. Naše maximum bolo do 200. Návrh neprešiel nielen preto, že bol pripravený neskoro, ale aj vďaka lobingu ZMOS.

Súčasný návrh má svoje rácie. Pre zmenu hovorí návrh zjednodušenia stavebného konania, ale aj prehľadnejší systém financovania výkonov a efektívnejšie využitie verejných financií. Problémom však je, že prichádza o 7 rokov neskôr. Nová štruktúra stavebných úradov vyvolá viacero súvisiacich zmien (požiadavka na nové priestory a vybavenie úradov, personálne otázky, zmena archivácie,...), ktorých náklady musí štát uhradiť, pretože sa jedná o výkon jeho kompetencie. Rovnako bude potrebné prehodnotiť aj celkovú sumu, za ktorú si plnenie tejto úlohy MVaRR SR „objednáva“ u obcí.

Je nevyhnutné súčasný stav zmeniť. Existujú prinajmenšom dve principiálne riešenia. Prvým je návrh MVaRR SR, teda redukcia počtu stavebných úradov. Druhým je urobiť zo stavebného konania originálnu kompetenciu obcí (štátna správa by si ponechala kontrolu, dozor, dohľad) a potom je na obciach ako sa dohodnú na štruktúre úradov, pretože ich budú hradiť z vlastných zdrojov. Ak platí heslo :“kto objednáva, ten platí“, nie je však možné, aby malo MVaRR SR iba zodpovednosť a nie aj právomoci, napríklad právomoc určiť ako bude výkon štátnej agendy zabezpečovaný.

J&T sa sťažuje, že mesto Vysoké Tatry predáva pozemky pod cenu

Nie je to prvý raz, čo zaútočil súkromný investor na mesto Vysoké Tatry, keď sa nedostal k pozemkom, po ktorých zatúžil. V „starých demokraciách“ by to bolo trochu nezvyklé, najmä ak realizuje na území mesta iné aktivity. Ľahko sa mu môže stať, že mesto (to nie sú iba poslanci, ale aj obyvatelia) využije všetky svoje „nástroje“ a život, podnikanie, mu poriadne sťaží. Na Slovensku je to však inak. Zatiaľ.

Mestá zdedili mnoho problémov šafárením centrálnych vlád posledných desaťročí, ktoré zanedbali prakticky všetko a odovzdali miestnej samospráve zdevastované objekty, cesty, nevysporiadané pozemky atď. Nebyť decentralizácie ľudia by sa nikdy nedozvedeli ako hospodárila centrálna vláda, aké miliardové modernizačné dlhy vznikli, pretože by stále existovala „demižónová metóda“, ktorá neumožňuje slobodne sa vyjadrovať ak chcete niečo v meste, obci urobiť. A práve nedostatok verejných zdrojov a snahu primátorov, starostov čo najrýchlejšie zlepšiť kvalitu života v mestách, často zneužívajú tí čo peniaze majú. Môžu organizovať rôzne kampane ovplyvňujúce názory ľudí, presadia

sa v médiách, nezávislé môžu obviňovať druhých, že sú skorumpovaní. Pričom nie sú ojedinelé príklady, že mnohí z tých čo peniaze majú, skupujú nehnuteľnosti a potom všetkými možnými spôsobmi presadzujú svoje zábery, zmeny územných plánov, využívajúc „ľudskú slabosť“.

Otázkou je aká má byť v skutočnosti cena predávaného pozemku mestom, obcou?

Logika veci hovorí, že určite tá najvyššia, pretože ide o majetok všetkých občanov mesta. Tak jednoduché to však nie. Na cenu pozemku výrazne vplýva aj možnosť jeho využitia. Regulácia druhu a intenzity využitia nehnuteľnosti závisí zastavovacích podmienok, ktoré určuje územnoplánovacia dokumentácia. Tá je jediným účinným nástrojom mesta a jeho obyvateľov, aby síce maximálne efektívne využívali katastrálne územie svojej obce, ale aby zároveň nedovolili zhoršovať kvalitu životného prostredia, kvalitu ich života. A vtedy je maximálna cena pozemku obmedzená možnosťou jeho funkčného využitia.

Pokiaľ mám informácie, tak mesto Vysoké Tatry nemá schválený územný plán. Možno to bolo nejaký čas výhodné, flexibilné, a umožňovalo to robiť pozemkovú politiku ad hoc. V konečnom dôsledku to však má na rozvoj tohto kúpeľného miesta negatívny dopad a vytvára to zbytočný priestor aj pre obviňovania a ataky zo strany investorov týkajúce sa cien predávaných pozemkov.

Financovanie sociálnych služieb

V prípade sociálnych služieb ide o samosprávnú (originálnu) kompetenciu obcí a VÚC a preto je aj financovanie sociálnych služieb úlohou miestnych a regionálnych samospráv. Predchádzajúca a súčasná vláda rozhodli, že je pre štát dôležité, aby bola táto úloha zabezpečovaná a preto vyžadujú od samosprávy jej plnenie, zákonom určujú štandardy, ale neupravili zákonom spôsob a formu. Je teda na rozhodnutí miest, obcí a vyšších územných celkov ako túto úlohu zabezpečiť.

Stavovské organizácie samosprávy namietajú, že je potrebné kompenzovať zvýšené náklady spojené so zabezpečením sociálnych služieb v zmysle zákona. Ich požiadavka má oporu najmä v tom, že v minulosti nebola dostatočne zabezpečená sieť sociálnych služieb a preto neboli náklady spojené s týmito službami dostatočne zohľadnené v decentralizácii financií.

Predkladateľ argumentuje, že zvýšené náklady (2,1 mld. Sk) budú uhradené z tzv. sociálneho balíčka, ktorý schválila vláda. Problémom je spôsob ako budú tieto zdroje distribuované obciam a VÚC.

Keďže je to originálna kompetencia, mal by sa zvýšiť % podiel obcí a VÚC na výnose dane z príjmov fyzických osôb a tým vytvoriť transparentný systém, pre rozhodovanie obcí a VÚC ako úlohu zabezpečiť.

Ak to bude „účelová dotácia“ vzniká ďalší vzťah obcí k ŠR, čo je v rozpore s princípmi decentralizácie a podporí sa súčasná anomália, keď viac ako 20 zariadení sociálnych služieb je financovaných naďalej zo štátneho rozpočtu. Napriek tomu, že sa jedná o samosprávnu pôsobnosť.

Zásady delenia kompetencií medzi štátnou správou a obcami

- Okruh občanov, osôb, ktoré budú mať prospech z kompetencie, musia mať možnosť o jej zavedení a rozsahu rozhodnúť a musia ju finančne pokryť (politická a fiskálna ekvivalencia)
- úloha bude pridelená tej úrovni, ktorej občania z nej dosiahnu najväčší efekt a ktorá môže pre zabezpečenie vytvoriť optimálnu prevádzkovú jednotku
- z dôvodov prerozdelenia kompetencií nemôžu vzniknúť nové, neakceptovateľné regionálne rozdiely
- je potrebné, aby sa zvýšil rozsah úloh obcí a vyšších územných celkov a znížil rozsah úloh zabezpečovaných združeniami a spoločnými obecnými úradmi. Týmto jednoznačným pridelením je možné presnejšie určiť príslušnú zodpovednosť

Druhy kompetencií

1. Samosprávne kompetencie

Kompetencie sú zabezpečené a financované obcami a VÚC

1.1 Fakultatívne (nepovinné) úlohy – samosprávna pôsobnosť

Štát nemá žiadny záujem vstupovať do takejto kompetencie. Je na rozhodnutí obce a VÚC a tá ju zabezpečuje dobrovoľne (Ústava SR). Príklady : obecná polícia, hudobná škola, kúpalisko, športová hala, múzeum, divadlo,.....

1.2 Obligatórne úlohy

Pre štát je dôležité, aby bola takáto úloha zabezpečená. Preto požaduje od obcí a VÚC jej plnenie, ale zároveň neupravuje zákonom spôsob a formu jej zabezpečovania. Tento druh kompetencií môže mať na úrovni obcí rôzne podoby:

- sú definované princípy, ktoré aplikujú obce vo svojich VZN
- úlohy sú regulované dispozičným právom
- územnej samospráve je pridelená úloha štátnej správy, bez toho, aby boli podrobnejšie definovaná (napr. civilná ochrana,....)

2. Kompetencie štátnej správy

Celý rozsah kompetencií (plánovanie, rozhodovanie, výkon, financovanie) je na ministerstvách.

Dôvodom je, že úloha :

- je výlučnou kompetenciou štátu
- je vykonávaná celoštátnou sieťou (diaľnice, železnice,....)
- si vyžaduje vysokú odbornú znalosť, ktorá presahuje možnosti jednotlivých obcí

2.1 Centrálne vykonávané úlohy

Ak pre plnenie nie je rozhodujúci kontakt s občanmi, ak je potrebné celoplošné vecné rozhodovanie, alebo aj je to hospodársky zaujímavé, bude úloha vykonávaná centrálnou cestou pracovísk v území (napr. obchodný register,....)

2.2 Decentrálne vykonávané úlohy

Ak existuje intenzívny styk s občanmi a ak je možné úlohu vykonávať efektívnejšie mimo centra. Potom bude takáto úloha decentralizovaná na územné pracoviská alebo na tých čo úlohu vykonávajú (napr. školstvo, správne súdy,...)

3. Spoločné (delené) kompetencie medzi štátnou správou a územnou samosprávou

Tieto úlohy budú vykonávané spoločne príslušnou územnou samosprávou a štátnou správou. Spoločne zdieľajú aj náklady spojené s ich výkonom

3.1 Úlohy definované zákonom (centrálne), ale decentrálne vykonávané

Zákon predpíše rozsah kompetencie s pravidlami, ktoré je potrebné uplatniť pri konkrétnych rozhodnutiach. Samospráva zabezpečuje výkon v súlade so zákonom. Dôvodom je intenzívny kontakt s občanmi, hospodársky efekt, existujúce know-how, optimálna veľkosť,...

3.2 Úlohy definované aj vykonávané na základe zákona

Štátna správa reguluje komplexne úlohu. Obce vykonávajú úlohu v súlade so zákonom a na základe interných predpisov štátnej správy. Dôvodom je : potreba jednotného právneho rámca (účtovníctvo, rozpočet, štatistika, ...), právna ochrana občanov (územné plánovanie,...), zaistenie rovnakej kvality (veľkosť triedy, stavebné povolenie,...)

Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy, bude mať plošný dopad na rast mzdových nákladov miest

Novelou zákona o životnom minime poslanci NR SR rozhodli, že v prípade nedohody o výške minimálnej mzdy na tripartite, rozhodne vláda. A to chce práve urobiť na základe predloženého nariadenia vlády. Z uvedeného vyplýva, že územná samospráva nemá veľa možností, ako vstúpiť do rozhodovania vlády, napriek tomu, že zamestnáva viac ako polovicu zamestnancov vo verejnej správe. Návrh sa týka nielen zamestnancov miest a obcí pracujúcich za minimálnu mzdu, ale mnoho ďalších, ktorí pracujú v mestách a obciach a tie postupujú pri ich odmeňovaní podľa zákonníka práce. Predložený návrh bude mať dopad na prerozdelenie zdrojov v rámci územnej samosprávy, ktorý návrh MPSVaR SR nevyčíslil.

Dôvod dopadu na väčšinu zamestnancov:

1. Každý zamestnávateľ je povinný zaradiť zamestnanca na pracovné miesto a priradiť mu stupeň náročnosti vykonávanej práce (charakteristika je v zákonníku práce). Každý stupeň má priradený koeficient, ktorým sa navyšuje minimálna mzda. Inými slovami ak je minimálna mzda 8900.- Sk (stupeň 1), tak pracovník v stupni 5 dostane 8900.-x 1,8, čo je určite viac ako podľa pôvodne navrhovaného zvýšenia, dohodnutého aj so zamestnávateľmi, malo byť 8650.- x1,8. Navýšenie môže kontrolovať Inšpektorát práce a postihovať nedodržiavanie zákonníka práce.
2. Ak sú v meste zaradení iní zamestnanci so špeciálnym ohodnotením (napr. policajti) a tí zistia, že sa zvyšuje plat upratovačkám, referentom,....automaticky vytvoria tlak na zvýšenie svojich miezd.

Netvrdíme, že ľudia nemajú byť dobre ohodnotení, problém však je v tom, že ide zo strany centrálnej vlády o zasahovanie do kompetencií obcí, ktoré to musia platiť, čiže o porušenie princípu subsidiarity.

Napriek tomu :

- a. návrh MPSVaR SR má dopad na vlastné finančné prostriedky miest,
- b. je porušený princíp subsidiarity administratívnym rozhodnutím štátnej správy,
- c. je možný síce vyšší výnos dane z príjmu FO (nemusia byť ak zamestnávateľia bude prepúšťať), ale vzorec jej prerozdeľovania je pre mestá nepravidlivý a nakoniec tieto zamestnávajú väčšinu zamestnancov, čiže zvýšené výdavky nebudú kompenzované vyšším výnosom
- d. celkové vyššie výdavky na mzdy budú kritizované občanmi.

Preto odporúčame samospráve vysloviť svoj nesúhlas, i keď je zrejmé, že rozhodnutím NR SR dať právomoc vláde sa výrazne obmedzil vplyv volených predstaviteľov na úrovni miest, obcí a regiónov. V tejto súvislosti upozorňujem, že mestá nevyužili možnosť postupovať podľa vlastnej platovej sústavy, čo umožňoval zákon a postupujú podľa zákonníka práce, čím vytvorili podmienky pre zasahovanie štátu do ich právomocí.

Akademická pôda vypracovala víziu a stratégiu rozvoja slovenskej spoločnosti

Predstavitelia Slovenskej akadémie vied, Ekonomickej univerzity v Bratislave a Filozofickej fakulty UK v Bratislave pripravili a predseda vlády SR otvoril verejnú diskusiu k vízii a stratégii do roku 2030. Bez podrobnejšej analýzy považujem za potrebné upozorniť na niekoľko výstupov, ktoré sa týkajú činnosti nášho centra v oblasti komunálnej reformy, ale aj oblasti financovania miest a regionálneho rozvoja. Vo vízii sa napríklad konštatuje:

- všetky analýzy EÚ ukazujú, že samospráva môže plniť svoje funkcie s dostatočnou efektívnosťou iba v prípade sídiel, ktoré majú viac ako 6000 obyvateľov. Pokiaľ ide o sídla, ktoré majú 500 – 2000 obyvateľov, poznatky z EÚ ukazujú, že väčšina kompetencií sa buď bude musieť združiť alebo tieto samosprávy nie sú schopné utiahnuť výdavky a v priebehu 5-7 rokov narastie ich zadlženosť.
- municipaliácia má pozitívny vplyv tak na ekonomickú výkonnosť, ako aj na kvalitu a rozmanitosť poskytovaných služieb a posilnenie samosprávy v systéme verejnej správy. Proces municipalizácie je náročný. Jeho dôsledná príprava a realizácia

prekračujú obdobie strategických cieľov a sú trendom na obdobie realizácie do roku 2030.

Autori nám dávajú za pravdu, keď sme prišli s návrhom komunálnej reformy a potrebou zlučovania obcí do väčších územnosprávnych jednotiek. Na druhej strane je zrejماً obava riešiť problém už teraz a to napriek, podľa vízie, hroziacemu negatívnemu vývoju v priebehu 5-7 rokov. Odloženie definitívneho riešenia o 22 rokov je iba snaha zbaviť sa rozhodnutia za nepopulárne, ale nevyhnutné, opatrenia a nenechať sa „vypísať“ na ZMOS-e.

- v rámci štátov EÚ je hladina miestnych daní o 60% vyššia, ako je súčasná úroveň miestnych daní v SR, preto možno očakávať pomerne rýchly rast výšky miestnych daní, dane z nehnuteľnosti, s dopadom na zvýšenie záťaže pre väčšinu populácie.
- štát nie je schopný financovať niektoré svoje funkcie a presunie ich na samosprávu. Je to nielen zbavenie sa zodpovednosti za výkon určitých infraštruktúrnych povinností štátu voči občanom, ale bez adekvátneho presunu financií sa samosprávy dostávajú do trvalého handicapu, pretože tempo a rozsah kompetencií je podstatne vyšší ako reálna možnosť spoluúčasti na podielových daniach.

Tvrdíme opakovane, že je nevyhnutné pripraviť postupný prechod na oceňovanie nehnuteľností podľa trhovej hodnoty. To nemusí automaticky znamenať zvýšenie zaťaženia pre väčšinu populácie.

- s nástupom vedomostne orientovanej spoločnosti sa na Slovensku posilní trend charakterizovaný ako selektívna reurbanizácia, ktorý sa bude vyznačovať rastom vybraných sídiel mestského typu
- budovanie cestného napojenia bez súčasnej komplexnej podpory rozvoja ostatných faktorov rozvoja začne v území pôsobiť opačným vplyvom a v napojenom území vznikne „vysávací efekt“, čo môže v danej územnej jednotke oslabiť ekonomické aktivity.

Je nevyhnutné vytvoriť podmienky a dať samospráve viac nástrojov na komplexný rozvoj centier osídlenia tak zvýšiť kvalitu života v regiónoch.

Zákon o sociálnych službách

Návrh zákona nenavrhuje systémové riešenie finančnej kompenzácie pre obce a vyššie územné celky. V návrhu verejného rozpočtu na roky 2009 – 2011 sa výslovne píše, že v ňom *nie sú zahrnuté žiadne nové kompetencie, ani dopady na rozpočty obcí a VÚC vyplývajúce z pripravovaných nových právnych úprav, najmä v sociálnej oblasti.* Tu je potrebné poznamenať, že MPSVaR pripravilo aj ďalšie zákony, ktoré majú značný dopad na príjmovú stránku obcí a VÚC (zákon o minimálnej mzde, zákon o životnom minime,...) bez akéhokoľvek návrhu kompenzácie. Na druhej strane je pravda, že sa uvažuje v prognóze Inštitútu finančnej politiky MF SR s pomerne výrazným rastom daňových príjmov z podielu na výnose dane z príjmov fyzických osôb, cca 8,3% ročne (cca 4,1 – 4,8 mld.Sk).

Na základe informácií neuvažuje MF SR s využitím zdrojov (2,1 mld.Sk) zo sociálneho balíčka na krytie sociálnych služieb, ale presadzuje, aby náklady obce a VÚC pokryli z vlastných zdrojov. Ako dôvod uvádzajú rýchlejší rast výnosov dane z príjmov FO (mil .Sk) medzi rozpočtom (a) a aktuálnou prognózou (c):

	a) Rozpočet VS 2008-2010			b) Návrh RVS 2009 – 2011 (jún 2008)				c) Aktuálna prognóza vývoja daní, september 2008			
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
DPFO	51551	56129	60961	55341	61306	67650	74568	56326	62620	68351	75793
c-a								+4775	+6491	+7390	
Dopad zákona									+2105	+2166	+2235

Uvedené zdroje môžu samozrejme obce a VÚC využiť na čiastočné pokrytie sociálnych služieb, na kofinancovanie výstavby nových zariadení a podobne. Tu je však potrebné poznamenať, že obce neprebrali len nedostatočnú sieť sociálnych služieb, ale aj obrovské modernizačné dlhy v oblasti školstva, komunikácií, vybavenosti inštitúcií a podobne. Rovnako im bolo už doteraz presunutých viacero úloh bez navýšenie objemu financií.

V diskusii s predstaviteľmi Únie miest Slovenska, ale aj ZMOS, vyplynulo nasledovné. Obe inštitúcie považujú prístup centrálnej vlády za nespravodlivý a tvrdia, že im patrí navýšenie zdrojov z titulu nových úloh, ktoré im povinne vyplývajú z nového zákona (obligatorne úlohy). Jediným systémovým riešením je navýšenie podielu obcí a VÚC na dani z príjmu FO podľa našich prepočtov o cca 4,5%. To však znamená otvorenie zákona o rozpočtovom určení dane z príjmu fyzických osôb a toho sa predstavitelia stavovských organizácií boja. Boja sa, že to môže v slovenskom parlamente dopadnúť úplne naopak. Nie zvýšením, ale znížením podielu pre obce. Otázkou teda je kam sme sa to opäť dostali, ak sa musia obce, mestá a VÚC znova obávať zlomyseľností centrálnej vlády. Výrazne to pripomína obdobie do roku 1998, ktoré pre miestnu demokraciu bolo nešťastným. Mestá teda radšej znesú vyšší tlak na vlastné príjmy, ako sa pustiť do sporu s centrálnou vládou. Ďalšou otázkou teda je, o koho by sa mohli oprieť návrhy opozičných poslancov na navýšenie podielu obcí, ak nemajú podporu ani tých, ktorým by mali to malo priniesť prospech?

Návrh financovania Bratislavy zo štátneho rozpočtu je zlý

Prvý námestník primátora Milan Cílek (Občiansky klub) navrhuje doplniť do Zákona o hlavnom meste SR Bratislave, ktorý bude schvaľovať parlament, aby hlavné mesto dostávalo od štátu financie vo výške 0,25 % výdavkov štátu schválených v predchádzajúcom kalendárnom roku. Bratislava by ich mala dostávať za plnenie funkcií nielen ako hlavného mesta, ale aj ako sídla štátnych orgánov a zahraničných zastúpení. "Zdôrazňujem, že Bratislava naliehavo potrebuje finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu," uvádza sa v stanovisku námestníka, ktoré má agentúra SITA k dispozícii. Argumentuje tiež tým, že mesto eviduje enormné zaťaženie infraštruktúry a životného prostredia, čo je dôsledkom dennej migrácie obyvateľov.

Niet pochýb o tom, že je najvyšší čas posúdiť spravodlivosť spôsobu financovania miest a obcí na Slovensku po takmer 4 rokoch existencie nového systému. Systému, ktorý je podstatne lepší, spravodlivejší, stabilnejší a transparentnejší, ako ten čo fungoval do roku 2005. Jedným z jeho hlavných predností je aj to, že o viac ako 70% prostriedkov územnej samosprávy už nerozhoduje vláda a NR SR, ale volení predstavitelia miest, obcí a vyšších územných celkov.

Rovnako niet pochýb, že Bratislava znáša naviac náklady oproti iným mestám v oblasti cestnej siete a plnenia úloh hlavného mesta Slovenska. Je tiež zaťažená a určite viac, ako ďalšie mestá Slovenska službami, ktoré musí poskytnúť denne prítomnému obyvateľstvu, ktoré sem prichádza za prácou, vzdelávaním, obchodovaním.

Navrhovaný spôsob však považujem za zlý a nebezpečný. Zlý preto, že o potrebách Bratislavy nebudú rozhodovať poslanci mesta, ale poslanci NR SR pri každoročnom schvaľovaní objemu zdrojov určených pre mesto. Nebezpečný preto, že umožní opätovnú centralizáciu moci a že takýto zámer by radi privítali tí poslanci NR SR, čo im vadí priveľká autonómia našich miest a obcí, niet pochýb.

Je potrebné zvoliť iný prístup. Najprv zbilancovať skutočné zaťaženie mesta z titulu naviac úloh a na základe toho posúdiť možnosť úpravy kritérií prerozdelenia dane z príjmu

fyzických osôb. A to by sa nemalo týkať iba podielu obcí, ale aj VÚC nakoľko mesto Bratislava spravuje cesty II. a III. kategórie. Iba tak zachováme dobrý systém a zvýšime jeho spravodlivosť. A ak účelovú dotáciu zo štátu, tak iba pre konkrétnu sumu potrebnú na zabezpečenie naviac úloh zo štátu. Keď môže vláda priznať naviac peniaze historickým mestám, mestu Banská Štiavnica z titulu ich slovenského a medzinárodného významu, nevidím dôvod, aby ročne uvoľnila potrebnú sumu pre hlavné mesto Slovenska.